

Undersøgelse af muligheden for at indføre et forbud mod ”omvendelsesterapi”

August 2024

Henvendelse om publikationen
kan ske til:
Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet
Stormgade 4-6
1470 København K
T 72 28 24 00

Omslag: Undersøgelse af muligheden for at indføre et forbud mod "omvendelsesterapi"

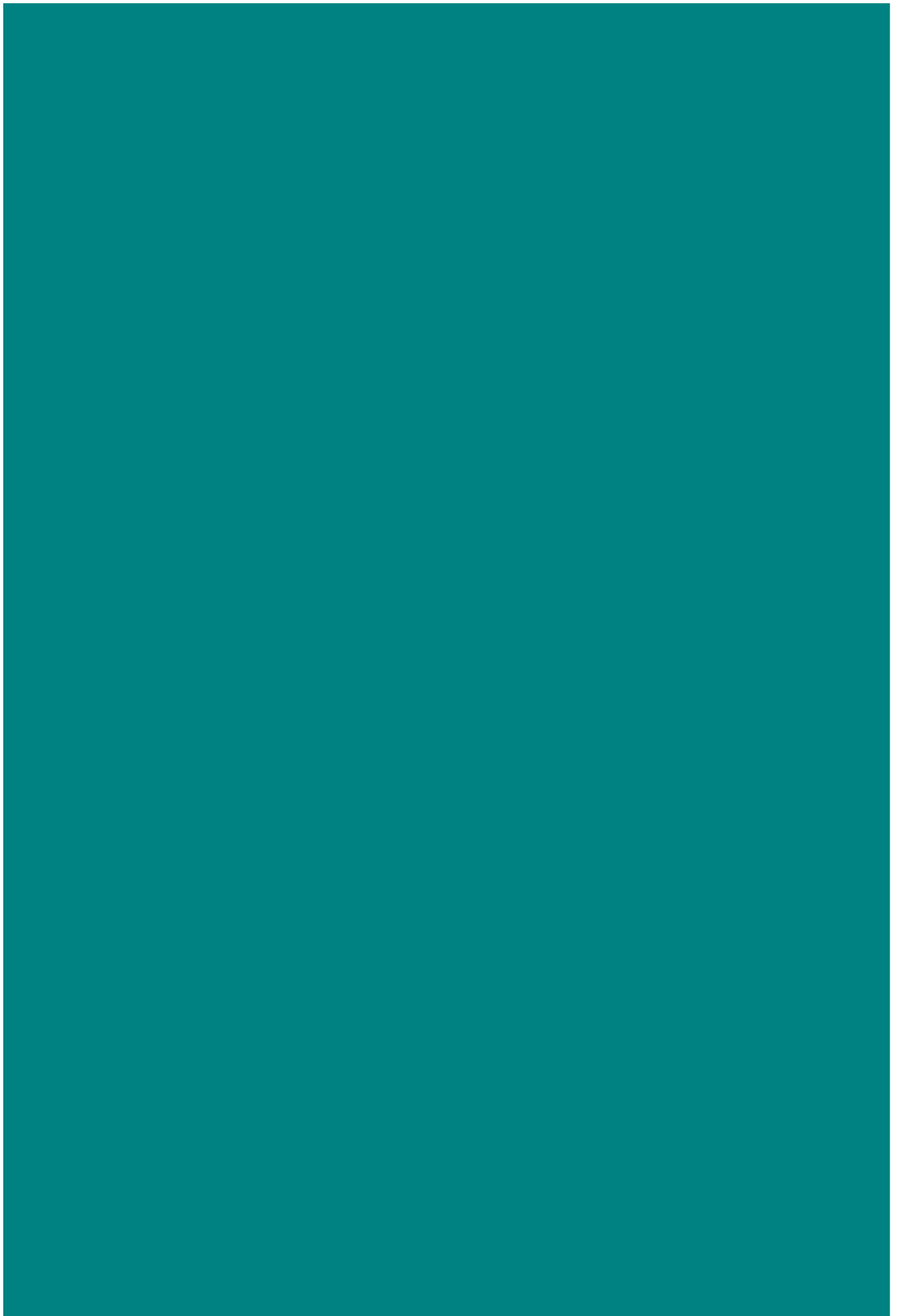
Elektronisk Publikation:
ISBN: 978-87-94449-10-6

Publikationen kan hentes på
Digitaliserings- og Ligestillingsministeriets hjemmeside:
www.digmin.dk

Indhold

Indledende afsnit.....	6
Forståelse af "omvendelsesterapi"	7
2.1 Begrebet "omvendelsesterapi"	7
Viden om "omvendelsesterapi i Danmark og udvalgte lande.....	10
3.1 Viden om "omvendelsesterapi" i Danmark.....	10
3.2 Viden om "omvendelsesterapi" internationalt.....	12
3.3 Andre landes viden om "omvendelsesterapi".....	15
Udvalgte landes modeller for forbud mod "omvendelsesterapi".....	18
4.1 Lande og delstater med forbud mod "omvendelsesterapi".....	19
4.2 Udvalgte lande og delstater der arbejder med lovgivning om "omvendelsesterapi"	28
4.3 Opsamling vedr. andre landes lovgivning	29
Gældende dansk lovgivning	32
5.1 Grundloven.....	32
5.2 Straffeloven mv.	33
5.3 Barnets lov	35
5.4 Sundhedspersonale og psykologer	37
5.5 Markedsføring	39
5.6. Opsamling og vurdering	41
Internationale forpligtelser og anbefalinger.....	43
6.1 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.....	43
6.2 FN's Børnekonvention	44
6.3 Anbefalinger fra EU-parlamentet og FN	47
6.4 Opsamling af internationale forpligtelser mv.....	49
Modeller for et forbud mod "omvendelsesterapi"	51
7.1. Overordnede overvejelser om definition af "omvendelsesterapi" og afgræsning af et eventuelt forbud.....	52
7.2 Modeller for et forbud mod "omvendelsesterapi"	55

Redaktionen er afsluttet den 7. august 2024.

Kapitel 1

Indledende afsnit

I de senere år har der nationalt og internationalt været stigende bevågenhed på rettigheder og trivsel for homo-, biseksuelle og transpersoner samt andre, der kan bryde med normerne for køn og/eller seksuel orientering i samfundet (LGBT+ personer). Dette har bl.a. skabt øget fokus på, at LGBT+ personer kan risikere at blive udsat for såkaldt ”omvendelsesterapi” fra andre, med henblik på, at de ikke skal udleve deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. Samtidig har en række lande indført forskellige former for forbud mod ”omvendelsesterapi.”

I folketingssamlingen 2020-21 stillede SF beslutningsforslag nr. B 61 om et forbud mod ”omvendelsesterapi”. På den baggrund blev undersøgelsen ”Omvendelsesterapi” – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet iværksat. I forbindelse med offentliggørelsen af undersøgelsen meldte den daværende regering ud i august 2021, at den med afsæt i resultaterne ønskede at undersøge muligheden for at indføre et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige. Undersøgelsen er efterfølgende udvidet til også at gælde voksne, da der i internationale sammenhænge ses på forbud mod ”omvendelsesterapi” uanset alder.

I nærværende undersøgelse bruges generelt betegnelsen LGBT+ om homo-, biseksuelle og transpersoner samt andre, der kan bryde med normerne for køn og/eller seksuel orientering i samfundet. Henvises der til en undersøgelse, lovgivning eller andet, der bruger en anden betegnelse, anvendes denne betegnelse.

Faktaboks: Seksuel orientering, kønsidentitet og kønsudtryk

Seksuel orientering omfatter en persons vedvarende seksuelle tiltrækningsmønstre baseret på, hvilket køn man forelsker sig i og bliver seksuelt tiltrukket af.

Kønsidentitet refererer til en persons indre og individuelle oplevelse af sit køn.

Kønsudtryk refererer til måden, hvorpå man udtrykker sit køn, f.eks. valg af tøj, frisure, makeup, adfærd, bevægelser og tale.

Kapitel 2

Forståelse af ”omvendelsesterapi”

Trods mediers og LGBT+ organisationers fokus på ”omvendelsesterapi” de seneste år, findes der hverken forskningsmæssigt eller lovgivningsmæssigt en entydig forståelse af, hvad begrebet ”omvendelsesterapi” dækker over.

På baggrund af undersøgelsen ”Omvendelsesterapi” – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet udarbejdet af Als Research gives neden for et kort overblik over de forskellige forskningsmæssige forståelser af ”omvendelsesterapi,” og en præsentation af den definition, som denne rapport arbejder med. I afsnit 4 ’Udvalgte landes modeller for forbud mod ”omvendelsesterapi” gennemgås en række landes lovgivningsmæssige definition af omvendelsesterapi.

2.1 Begrebet ”omvendelsesterapi”

Forskningen bruger i vid udstrækning begrebet ”Conversion Therapy” (omvendelsesterapi), men der bruges også begreber som ”Reparativ Therapy” (reparativ terapi). Når der beskrives forskellige former for vedholdende forsøg på at ændre den seksuelle orientering for personer, der ikke er heteroseksuelle, bruges bl.a. begreberne ”Sexual Reorientation Therapy” (seksuel re-orienteringsterapi) og ”Sexual Orientation Change Efforts” (forsøg på at ændre seksuel orientering),

I forhold til vedholdende forsøg på at ændre transpersoners kønsidentitet eller kønsudtryk anvendes nogle af de nævnte begreber, men der er også etableret det selvstændige begreb ”Gender Identity or Gender Expression Change Efforts” (forsøg på at ændre kønsidentitet eller kønsudtryk).

Der er også etableret et samlende begreb ”Sexual Orientation, Gender Identity or Gender Expression Change Efforts” (forsøg på at ændre seksuel orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk), der dækker både seksuel orientering, kønsidentitet og kønsudtryk.

Behovet for forskellige begreber kan ses som et udtryk for, at forsøg på at ændre, omvende, fornægte etc. LGBT+ personers seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk sker på mange forskellige måder, af forskellige personer og organisationer samt i forskellige kontekster. Den internationale LGBT+ organisation ILGA World udgav i 2020 en rapport, der slog fast, at "Conversion Therapy" (omvendelsesterapi) er det mest almindelige begreb for ethvert vedholdende forsøg på at ændre en persons seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk. Dette ses også i Danmark, hvor det i overvejende grad er "omvendelsesterapi", der bruges i medierne og af LGBT+ organisationerne. I den forbindelse bemærkes, at de fleste andre lande anvender "konvertering", mens der i Danmark anvendes "omvendelse". Der er dog ikke nogen indholdsmæssig forskel på de to begreber.

I undersøgelsen "Omvendelsesterapi" – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet beskrives fordelene ved den brede forståelse af "omvendelsesterapi" som:

"[...] at den gør det klart, at vedholdende forsøg på at ændre andre personers seksuelle orientering og/eller kønsidentitet kan antage mange forskellige former og have mange forskellige typer af udøvere, hvilket ikke mindst er centralt for at kunne belyse fænomenets mangeartede udtryk og former på globalt plan."

Undersøgelsen beskriver ulemperne ved den brede forståelse som:

"[...] at det bliver svært at vide, hvad der præcist forstås med begrebet ["omvendelsesterapi", red.] i den enkelte kontekst, med mindre det i hvert enkelt tilfælde uddybes yderligere [...]. Samtidig kan det potentielt føre til misforståelser og virke misvisende at bruge et begreb som "omvendelsesterapi" om en lang række forskellige former for forsøg på at ændre andre personers seksuelle orientering eller kønsudtryk, som ordet 'terapi' ikke synes at være i stand til at betegne tilnærmelsesvis dækkende."

Derudover nævnes også, at 'omvendelse' kan have kristne konnotationer, selvom "omvendelsesterapi" ikke nødvendigvis har et kristent eller andet religiøst udgangspunkt.

Trods ovenstående ulemper ved begrebet "omvendelsesterapi" anvendes det alligevel i denne rapport. Det gøres, fordi "omvendelsesterapi" langt overvejende er det begreb, der anvendes i dansk politik, medier og andre steder. Da der reelt

ikke er tale om 'omvendelse' eller 'terapi' i de praksisser og metoder, som begrebet "omvendelsesterapi" omfatter, markeres det i rapporten ved at sætte "omvendelsesterapi" i anførelstegn.

I rapporten arbejdes der med følgende definition på "omvendelsesterapi":

Metoder, som har til formål at få en anden til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Overvejelserne om definitionen gennemgås i afsnit 7 og er inspireret af et norsk lovforslag om forbud mod "omvendelsesterapi".

Rapporten har fokus på personer, der oplever "omvendelsesterapi", fordi de har en seksuel orientering og/eller kønsidentitet, der kan bryde med normerne for køn og/eller seksuel orientering i samfundet.

Kapitel 3

Viden om ”omvendelsesterapi i Danmark og udvalgte lande

Både nationalt og globalt er der begrænset viden om ”omvendelsesterapi”. Med udgangspunkt i Als Researchs rapporter *”Omvendelsesterapi” – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet fra 2021* og *Nydanske LGBT+ personers levevilkår og støttebehov fra 2022* gennemgås kort den eksisterende danske og internationale viden om ”omvendelsesterapi”.

3.1 Viden om ”omvendelsesterapi” i Danmark

Rapporten *”Omvendelsesterapi” – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet* er den eneste danske undersøgelse med specifikt fokus på ”omvendelsesterapi”. De samlede data i undersøgelsen indikerer, at ”omvendelsesterapi” finder sted under visse former i Danmark.

Rapporten bygger bl.a. på data fra to survey-undersøgelser fra 2015 og 2020. Dataene fra 2015 viser, at 3 pct. af LGBT-personer i Danmark har oplevet, at deres familie – på et eller flere tidspunkter i deres liv – har forsøgt at ”helbrede” dem for deres seksuelle orientering eller kønsidentitet enten ved hjælp af en læge, psykolog/psykiater, en religiøs vejleder, en slægtning eller ven af familien, gennem brug af religiøse/åndelige ritualer eller på anden måde. Dataene fra 2020 viser, at 8 pct. af LGBT-personer i Danmark inden for det seneste år har oplevet, at personer i deres omgangskreds har forsøgt at ”omvende” dem fra deres seksuelle orientering eller kønsidentitet.

I begge survey-undersøgelser blev hverken ”omvendelse” eller ”helbrede” defineret, hvorfor det ikke er muligt at sige, hvordan respondenterne har forstået begreberne. I 2015-undersøgelsen havde respondenterne, der svarede ”på andre måder”, dog mulighed for at uddybe deres svar i et fritekstfelt. Uddybnin-gerne indikerer et bredt spektrum af oplevelser, som de enkelte respondenter har oplevet som ”omvendelsesterapi”, herunder f.eks. at man skulle læse en

bog, gå til psykolog, fik at vide at det var noget pjat eller en fase, opfordret til at få en kæreste af det modsatte køn, at familien ikke accepterede den seksuelle orientering, ”omvendelsesterapi” i pinsekirken etc.

Endvidere indikerer data, at der er en overrepræsentation af oplevelser med forsøg på ”omvendelse” eller ”helbredelse” blandt yngre LGBT-personer under 30 år, transpersoner, LGBT-personer med minoritetsetnisk og/eller muslimsk baggrund, LGBT-personer fra familier med meget religiøst praktiserende forældre samt LGBT-personer med forældre, hvor ære og/eller religion har stor betydning for deres syn på LGBT-personer.

Data indikerer også, at det er forbundet med signifikant og alvorlig forhøjet risiko for psykisk mistrivsel, ensomhed, selvmordstanker og selvmordsforsøg, hvis LGBT-personer har oplevelser med forsøg på ”omvendelse” og ”helbredelse”.

Undersøgelsen *Nydanske¹ LGBT+ personers levevilkår og støttebehov* fra 2022 tyder også på, at minoritetsetniske LGBT+ personer er overrepræsenteret ift. at opleve, at familie forsøger at ”helbrede” dem for deres seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. Mens 21 pct. af nydanske LGBT+ personer svarer, at deres familie har forsøgt at ”helbrede” dem, svarer kun 8 pct. af de øvrige LGBT+ personer det. Flest angiver, at familien har forsøgt at ”helbrede” dem gennem brug af religiøse/åndelige ritualer (9 pct.), men andre metoder der også bliver angivet ofte er ved hjælp af psykolog/psykiater (6 pct.), ved hjælp af en slægtning eller ven af familien (6 pct.) eller andre metoder (8 pct.).

Undersøgelsen fra 2022 indikerer på linje med de tidligere undersøgelser også, at ”helbedsforsøgene” er særligt udbredt blandt LGBT+ personer, hvor familiens ære og omdømme tillægges stor betydning, og/eller hvor forældrene har en høj grad af religiøsitet og blandt transpersoner. Undersøgelsen viser også, at homoseksuelle er i større risiko for at opleve ”helbedsforsøg” end bi- og panseksuelle.

¹ I undersøgelsen er ’nydanske’ anvendt som en fællesbetegnelse for personer med ikke-vestlig oprindelse i 1. og 2. generation i Danmark.

I *"Omvendelsesterapi" – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet* er der foretaget interviews med bl.a. seks homo- eller biseksuelle, der har oplevet forsøg på "omvendelsesterapi". Det var ikke muligt at identificere nogle transpersoner, der havde oplevet forsøg på "omvendelsesterapi". Antallet af informanter gør, at fundene fra interviewene ikke er generaliserbare, men de giver et indblik i den karakter, som "omvendelsesterapi" har eller har haft i Danmark. Interviewene viser bl.a., at "omvendelsesterapi" kan finde sted i både kristne og muslimske miljøer i Danmark, og at de negative psykiske eftervirkninger kan være alvorlige og langvarige.

Interviewene indikerer, at der også kan være et element af negativ social kontrol og internaliseret homofobi hos homo- og biseksuelle, der i længere tid opholder sig i miljøer, der fordømmer LGBT+ personer. I nogle tilfælde kan det derfor være svært at afgøre, i hvilket omfang homo- og biseksuelle frivilligt har deltaget i "omvendelsesterapien", eller om der har været tale om pres og/eller tvang.

Der er også foretaget interviews med udvalgte kristne foreninger, som indikerer, at der er mindre grupper af kristne LGBT-personer i Danmark, som mødes for at støtte og hjælpe hinanden med ikke at udleve deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, da de oplever, at det ikke er i overensstemmelse med deres tro og/eller værdier. Derudover identificerer undersøgelsen også foreninger, der udbyder former for rådgivning, hvor homo- eller biseksuelle frarådes at udleve deres seksualitet, henvises til samtaler om deres "udfordrede" seksualitet eller opfordres til cølibat. Der er således ikke identificeret aktører i Danmark, som aktuelt og åbent udbyder deciderede "omvendelsesterapi"-forløb – forstået som forløb, der har som erklæret formål at "helbrede" eller at ændre LGBT-personers seksuelle orientering/ kønsidentitet.

3.2 Viden om "omvendelsesterapi" internationalt

I rapporten *"Omvendelsesterapi" – Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet* er der gennemført et eksplorativt litteraturstudie på engelsksprogede forskning og rapporter om "omvendelsesterapi" siden 1995. Neden for gennemgås kort resultaterne af litteraturstudiet.

Gennem litteraturstudiet er der identificeret to studier, der har fokus på "omvendelsesterapi" globalt. De er dog ikke baseret på statistisk sikkert empirisk

datagrundlag eller metode, hvorfor deres fund skal tages som indikationer. Begge studier peger på, at ”omvendelsesterapi” finder sted over hele verden. Samtidig konkluderer det ene studie, at ”omvendelsesterapi” særligt finder sted i Afrika, og at det primært sker af religiøse grunde, for at beskytte familiens ære og/eller af kulturelle grunde. Der bliver dog også angivet, at det sker med henvisning til medicinske grunde eller national sikkerhed, eller fordi personer selv opsøger det. Det andet studie konkluderer, at ”omvendelsesterapi” dækker en bred vifte af diskriminerende praksisser, der i flere tilfælde er sammenlignelige med handlinger, der internationalt er anerkendt som tortur eller mishandling. Hertil fremhæver studiet, at det ofte er stater eller individer, som handler i officielt øjemed eller udfylder en statslig funktion f.eks. på sundheds- og uddannelsesområdet, der udbyder, finansierer eller tilskynder til ”omvendelsesterapien”. Det udføres dog også i den private sfære f.eks. af familiemedlemmer eller af spirituelle ledere.

Litteraturstudiet identificerer også en række studier, der undersøger ”omvendelsesterapi” i konkrete lande. Kvaliteten af studierne beskrives som svingende, men der er to britiske og to amerikanske studier, der er empirisk solide.

Det ene af disse studier udgav den engelske regerings ligestillingskontor i 2018. Studiet havde 100.000 LGBTI+ respondenter over 16 år, hvoraf 2 pct. af de homo- og biseksuelle svarer, at de på et tidspunkt i deres liv har gennemgået ”omvendelsesterapi”. Det gælder 4 pct. af transpersonerne. Der er også flere transpersoner (8 pct.), der har fået tilbudt ”omvendelsesterapi” end homo- og biseksuelle (5 pct.). Undersøgelsen viser også, at minoritetsetniske LGBTI+ personer og LGBTI+ personer med religiøs baggrund er i større risiko for at have gennemgået eller fået tilbudt ”omvendelsesterapi”. De engelske LGBT+ personer pegede på, at især religiøse organisationer udøvede ”omvendelsesterapien”, men der blev også peget på leverandører af sundhedstjenester og familiemedlemmer.

Som opfølgning på det engelske ligestillingskontors studie gennemførte Ozanne Foundation² en undersøgelse, der viste, at mere end halvdelen af de LGBTQ+ personer, der havde været involveret i forsøg på at ændre deres seksuelle orientering, oplevede alvorlige problemer med deres mentale sundhed. For næsten

² Ozanne Foundation har siden 2017 arbejdet med religiøse organisationer over hele verden med fokus på at modvirke fordomme og diskrimination af LGBT+ personer.

halvdelen kom det til udtryk ved, at de havde svært ved at acceptere dem selv, mens en betydelig del havde forsøgt selvmord og/eller havde haft selvmordstanker, 2 ud af 5 havde udsat sig selv for selvskade og hver fjerde led af en spiseforstyrrelse. I forhold til baggrunden for at deltage i ”omvendelsesterapi” svarede 2 ud af 3, at det var fordi de troede, at deres homoseksuelle tilbøjeligheder var syndige, eller fordi deres religiøse leder tog afstand fra homoseksualitet. Samtidig svarede 9 pct., at de ikke havde noget valg og blev nødt til at deltage. 4 pct. havde været tvunget til at have sex med en person af det modsatte køn i forbindelse med ”omvendelsesterapien”. Halvdelen af dem, der havde været udsat for ”omvendelsesterapi”, støttede en kriminalisering af ’*sexual orientation change therapy*’, hvilket respondenterne primært begrundede med, at ”omvendelsesterapi” ’medfører selvhad’ og er ’skadelig for den mentale sundhed’.

Den ene af de amerikanske undersøgelser er *The National Transgender Discrimination Survey* fra 2018. Undersøgelsen viser, at omkring 13-14 pct. af voksne transpersoner i USA på et tidspunkt i deres liv har deltaget i et ”omvendelsesterapi”-forløb, hvor en terapeut gennem samtaler har forsøgt at ændre deres kønsidentitet. Eksponering for forløbene hænger sammen med en signifikant øget risiko for alvorligt nedsat mentalt helbred samt tilbagevendende selvmordstanker og –forsøg gennem voksenlivet.

Med afsæt i *The National Transgender Discrimination Survey* og et nyere studie, der estimerer, at 6,7 pct. af homo- og biseksuelle i USA har oplevet ”omvendelsesterapi”, vurderer The Williams Institutes³, at knap 700.000 LGBT-personer i alderen 18 – 59 år i USA på et tidspunkt i deres liv har modtaget ”omvendelsesterapi”. Hertil vurderer de, at omkring 16.000 LGBT-personer mellem 13 og 17 år vil modtage ”omvendelsesterapi” fra en autoriseret sundhedsfaglig person, inden de er fyldt 18 år, i en af de 32 amerikanske stater, som i 2019 ikke havde forbudt ”omvendelsesterapi”, samt at omkring 57.000 LGBT-personer i samme aldersgruppe over hele USA forventes at modtage ”omvendelsesterapi” fra en religiøs eller spirituel vejleder, inden de er fyldt 18 år.

Litteraturstudiet finder også en række studier, som det ikke er muligt med sikkerhed at fremsætte generelle konklusioner fra, da datagrundlaget som oftest

³ The Williams Institute er et forskningsinstitut med fokus på seksuel orientering og kønsidentitetsspørgsmål på University of Californias School of Law i Los Angeles

udgøres af interviews eller surveys med få deltagere. Disse studier forholder sig altovervejende til ”omvendelsesterapi” mod homoseksuelle mænd i USA. Samlet set har studierne overvejende konsensus om, at der ikke er dokumentation for, at det er muligt at ændre en persons seksuelle orientering ved hjælp af terapi. I stedet er det en praksis, der primært har betydelig negative konsekvenser for deltagerne, og bl.a. derfor bliver den set som etisk problematisk og/eller pseudo-videnskabelig.

3.3 Andre landes viden om ”omvendelsesterapi”

Efter gennemførelsen af ”*Omvendelsesterapi*” – *Viden om udbredelse og karakter i Danmark – Med blik til udlandet* er Ligestillingsafdelingen bl.a. i forbindelse med en ambassadehøring ved udvalgte danske ambassader i april 2022 blevet opmærksom på yderligere undersøgelser af omfanget af ”omvendelsesterapi”. I sammenlignelige lande som Norge, Sverige, Frankrig, Holland, New Zealand, Australien og Canada er der således foretaget undersøgelser om ”omvendelsesterapi”. Hovedresultaterne præsenteres nedenfor.

Rapporten *Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelsesförsök i Sverige*⁴ viser, at der har været forsøg på ”omvendelsesterapi” i Sverige. Undersøgelsen anvender en meget bred definition af ”omvendelsesterapi”, som omfatter pres og tvang til ikke at identificere sig som LGBTQ person eller undertrykke denne del af ens identitet. Undersøgelsen viser, at 18 pct. af unge LGBTQ personer har været udsat for forsøg på påvirkning i én eller anden form. Blandt gruppen af unge LGBTQ-personer er transkønnede særligt udsat for forsøg på ”omvendelsesterapi”.

På opdrag fra det norske Børn, Unge og Familiedirektoratet blev der i 2023 gennemført en undersøgelse af erfaringer med bl.a. ”omvendelsesterapi” blandt LGBT+ personer fra religiøse miljøer i Norge⁵. Undersøgelsens survey har 253 respondenter, og der derfor ikke repræsentativ. Den viser dog, at 47 pct. af de adspurgte i stor eller nogen grad har været i situationer, hvor nogen

⁴ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022). [Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelsesförsök i Sverige](#).

⁵ Nordlandsforskning (2023). [Erfaringer med konverteringsterapi blant skeive](#).

har forsøgt at ændre deres seksuelle orientering, kønsidentitet og/eller kønsudtryk. 24 pct. angiver at have oplevet handlinger, som de mener kan anses for "omvendelsesterapi". Hertil angiver 27 pct. at have oplevet handlinger, der falder inden for definitionen af "omvendelsesterapi" i det norske lovforslag fra juni, jf. afsnit 4.1.2. Samtidig mener 73 pct. af respondenterne i stor eller nogen grad, at et forbud mod omvendelsesterapi ville reducere omfanget i Norge.

Undersøgelsens kvalitative del består af 17 interview, der viser, at informanterne har et bredt spekter af erfaringer med "omvendelsesterapi" fra ydmygende samtaler, offentlige irettesættelser, forbøn, tilbud om lejre i USA, elektrochok, "korrigerende" voldtægt og eksorcisme. Handlingerne ses oftest at være i religiøs kontekst, men der er også erfaringer i en sekulær kontekst, f.eks. privatpraktiserende læge.

I 2019 blev der gennemført en mindre kortlægning af kendskabet til "omvendelsesterapi" blandt 13 norske aktører inden for LGBT+ miljøet.⁶ Kortlægningen viser, at 11 ud af de adspurgte 13 aktører har mødt personer, som har været udsat for "omvendelsesterapi" forstået som praksis eller handlinger, der har til formål at ændre nogens seksuelle orientering eller kønsidentitet.

En undersøgelse udarbejdet på anmodning fra den hollandske regering i 2020 viser, at der i Holland er ca. 15 kendte udbydere af "omvendelsesterapi". De fleste er tilknyttet ortodokse religiøse samfund. Handlingerne kommer i forskellige former, fra ferielejre, workshops og pastorale samtaler til eksorcisme.

En undersøgelse fra en tværministeriel arbejdsgruppe i Frankrig peger ligeledes på, at der ved forsøg på "omvendelsesterapi" anvendes samme metoder som i den hollandske undersøgelse. Derudover fastslår rapporten, at der anvendes metoder som for eksempel diskussionsgrupper, faste, undervisningssessioner, ydmygelsesmøder, indespærring, vold, tvangsægteskaber, uddrivelsel samt helbredelses- eller udfrielsesbønner. Endvidere er der eksempler på, at forsøg på

⁶ Kulturdepartementet (2021). [Høringsnotat om regulering av konverteringsterapi](#).

⁷ Van Wijk et al, 2020: Voor de verandering – Een exploratief onderzoek naar pogingen tot het veranderen van de seksuele gerichtheid en genderidentiteit in Nederland: <https://open.overheid.nl/repository/ronl-7d224646-698c-4cc0-ba1e-761fa7c0071b/1/pdf/onderzoek%20naar%20pogingen%20tot%20het%20veranderen%20van%20de%20seksuele%20gerichtheid%20en%20genderidentiteit%20in%20Nederland.pdf>

”omvendelsesterapi” foregår i medicinsk sammenhæng. Undersøgelsen viser, at ”omvendelsesterapi” ofte er rettet mod mindreårige eller unge voksne.

I Canada har organisationen 'Community Based Research Centre' foretaget en survey-undersøgelse, som også viser, at mindreårige og unge voksne er særligt udsatte. Mere end to tredjedele er under 20 år, når de oplever forsøg på ”omvendelsesterapi”. Undersøgelsen peger også på, at det især er LGBT+ personer, der er immigranter eller etniske minoriteter, som udsættes for forsøg på ”omvendelsesterapi”. I en canadisk kontekst forekommer forsøg på ”omvendelsesterapi” oftest i religiøse sammenhænge. Endvidere har 30 pct. af de adspurgte oplevet de skadelige praksisser fra autoriseret sundhedspersonale.

En spørgeskemaundersøgelse foretaget af University of Waikato i New Zealand indikerer, at én ud af seks non-binære personer har oplevet, at sundhedsfagligt personale eller en psykolog har forsøgt at ændre deres kønsidentitet.

Et større studie fra La Trobe University og Human Rights Law Center i Australien påpeger, at ”omvendelsesterapi” oftest forklædes under sprogbrug som spirituel helbredelse, mental sundhed eller religiøs frigørelse. På baggrund af interviews med 15 LGBT-personer, som har gennemlevet forsøg på ”omvendelsesterapi,” viser studiet, at det er en skadelig praksis, som har haft stor og langvarig indvirkning på alle respondenteres mentale helbred og velvære, og som kan medføre depression samt tanker om selvskade og selvmord.

De forskellige landes undersøgelser viser til sammen, at en stor del af den tilgængelige viden er baseret på LGBT+ organisationers brugerfortællinger, og at der er foretaget få repræsentative, kvantitative studier. Der tegner sig dog et billede af, at forsøg på ”omvendelsesterapi” findes i både Skandinavien, Europa samt New Zealand, Australien og Canada, og at især mindreårige, unge og minoritetsetniske LGBT+ personer er i risiko for forsøg på ”omvendelsesterapi.”

Kapitel 4

Udvalgte landes modeller for forbud mod ”omvendelsesterapi”

Malta var i 2016 det første land i Europa til at indføre et forbud mod ”omvendelsesterapi”, og flere lande har fulgt trop. Inden for EU har Frankrig, Tyskland og Malta indført lovgivning, der indeholder forbud mod ”omvendelsesterapi”. Som de seneste lande har Grækenland i maj 2022⁸, Spanien i marts 2023, Island i juni 2023 og Norge i december 2023 også vedtaget et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige. Uden for Europa er der indført forbud mod ”omvendelsesterapi”, blandt andet i Canada, New Zealand og enkelte delstater i Australien og i USA.

Derudover er en række regeringer i Europa i gang med at foretage undersøgelser og indsamling af viden på området eller begyndt forberedelserne til indførelse af ny lovgivning. Finland, Holland og Storbritannien er i gang med det forberedende arbejde med henblik på at indføre forbud mod ”omvendelsesterapi.” I Sverige har den tidligere regering meddelt, at der skal foretages en undersøgelse af, hvilket strafferetligt ansvar der allerede findes i forbindelse med ”omvendelsesterapi” og på den baggrund skal en skærpelse af lovgivningen overvejes.

Civilsamfundsorganisationer i Danmark og Europa har ligeledes et stigende fokus på ”omvendelsesterapi.” Den største europæiske LGBT+ organisation, ILGA-Europe, opfordrer flere lande til at indføre forbud.

⁸ Den græske lovændring skete efter indhentelsen af bidrag fra danske ambassader i april 2022, jf. afsnit 4.1. Det græske forbud er derfor ikke beskrevet i denne undersøgelse.

4.1 Lande og delstater med forbud mod ”omvendelsesterapi”

Frankrig, Malta, Tyskland, Canada, Australien, New Zealand, Spanien og Island har alle indført forbud mod ”omvendelsesterapi”. Der er til brug for gennemgangen i afsnit 4.1 og 4.2 hentet bidrag fra de danske ambassader i april 2022. Bidraget fra den danske ambassade i Spanien er opdateret i marts 2023 efter vedtagelsen af den spanske lovgivning mod ”omvendelsesterapi”. Og der er indhentet bidrag fra Islands regering i september 2023, efter de indførte forbud mod ”omvendelsesterapi” i Island. Da lovgivningen er kompleks i de fleste lande, vil beskrivelserne ikke være udtømmende, men alene give et overordnet billede heraf.

4.1.1 Norge

Det norske Storting vedtog den 20. december 2023 lov nr. 113 om et forbud i den norske straffelov mod ”omvendelsesterapi”. Forbuddet trådte i kraft d. 1. januar 2024.

Den norske lov indeholder følgende definition af ”omvendelsesterapi”:

”anvende psykoterapeutisk, medisinsk, alternativmedisinsk eller religiøst baserte metoder eller lignende systematiske fremgangsmåter, i den hensigt å påvirke vedkommende til å endre, fornekte eller undertrykke sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet.”

Loven indeholder et forbud mod ”omvendelsesterapi”, der gælder uanset modtagerens alder, hvis ”omvendelsesterapien” krænker en anden. Det vil bero på en helhedsvurdering af det konkrete tilfælde, om en anden er blevet krænket. I en sådan vurdering vil det bl.a. være relevant at tage udgangspunkt i handlingens karakter, skadepotentialet, modtagerens situation og forholdet mellem udøveren og modtageren. Det bemærkes i forarbejderne, at det vil have betydning, om modtageren har givet samtykke til ”omvendelsesterapien”, men ikke være afgørende for helhedsvurderingen.

Derudover indeholder loven et forbud mod at udsætte en person under 18 år for ”omvendelsesterapi” uanset, om ”omvendelsesterapien” har været krænkende for modtageren under 18 år.

I begge tilfælde skal hensigten med ”omvendelsesterapien” være at påvirke modtageren til at ændre, fornægte eller undertrykke sin seksuelle orientering

eller kønsidentitet gennem psykoterapeutiske, medicinske, alternativmedicinske eller religiøst baseret metoder eller lignende systematiske fremgangsmetoder.

Loven har en strafferamme på bøde eller fængsel i op til tre år for ”omvendelsesterapi”. Strafferammen kan øges op til seks års fængsel ved grov overtrædelse af forbuddet. Ved vurderingen af, om overtrædelsen har været grov, skal der særlig lægges vægt på, om den har medført betydelig fysisk eller psykisk skade, dens varighed og om den er udført af et større antal personer.

Endvidere er det med loven gjort strafbart at markedsføre ”omvendelsesterapi”. Strafferammen er bøde eller fængsel op til seks måneder. Derudover kan ”omvendelsesterapi” udført i udlandet af norske statsborgere, personer med bopæl i Norge eller på vegne af en registeret virksomhed i Norge ligeledes straffes.

4.1.2 Frankrig

I Frankrig blev der den 31. januar 2022 vedtaget ’lov nr. 2022-92 om forbud mod enhver praksis, der har til formål at ændre en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet.’ Forbuddet er indført i straffeloven (Code pénal) og folkesundhedsloven (Code de la santé publique).

”Omvendelsesterapi” (i fransk lov omtalt konverteringsterapi) er defineret som:

”Gentagne praksisser, adfærd eller udtalelser, der har til formål at ændre eller undertrykke en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet, hvad enten den er reel eller formodet, havende den effekt at ændre vedkommendes fysiske eller mentale sundhed.”

Forbuddet, der beskytter børn og voksne, omfatter både praksis og udtalelser. Det er en skærpende omstændighed, 1) når lovovertrædelsen er begået af en læge eller 2) af en person med forældremyndighed over en mindreårig, der er blevet udsat for ”omvendelsesterapi.”

Strafferammen for overtrædelse af forbuddet er en bøde på 30.000 EUR (ca. 223.000 dkk) og to års fængsel. Hvis der foreligger en skærpende omstændighed, hæves strafferammen til en bøde på 45.000 EUR (ca. 335.000 dkk) og tre års fængsel. Ved skærpende omstændigheder kan retten derudover forbyde en læge at udøve lægevirksomhed eller træffe afgørelse om hel eller delvis fratagelse af forældremyndighed.

Tidligere er udøveren af ”omvendelsesterapi” blevet straffet i medfør af andre lovovertrædelser som f.eks. indespærring og udsultning af ofrene. 2022-lovændringen har til formål at opstille en klar og omfattende definition, da beskyttelsen mod ”omvendelsesterapi” ikke tidligere har været tilstrækkeligt tydeligt for domstolene, politiet og ofrene.

Der foreligger ikke på nuværende tidspunkt en vurdering af lovens anvendelse. Dog er antallet af indberetninger om tilfælde af ”omvendelsesterapi” til LGBT+ organisationer stigende og det anslås, at der er flere hundrede ofre hvert år i Frankrig.

4.1.3 Malta

Malta indførte i 2016 et forbud mod praksisser for ”omvendelsesterapi” ved lov om bekræftelse af seksuel orientering, kønsidentitet og kønsudtryk (Affirmation of Sexual Orientation, Gender Identity and Gender Expression Act).

”Omvendelsesterapi” defineres i lovteksten som ”enhver behandling, praksis eller vedvarende indsats, der har til formål at ændre, undertrykke og/eller fjerne en persons seksuelle orientering, kønsidentitet og/eller kønsudtryk; sådanne praksisser omfatter ikke:

”(a) tjenesteydelser og/eller interventioner givet i forbindelse med udforskning og/eller fri udvikling af en person og/eller bekræftelse af en persons identitet med hensyn til ét eller flere af de kendetegn, der bekræftes i loven, gennem rådgivning, psykoterapeutiske ydelser og/eller lignende ydelser;

(b) enhver sundhedsydelse udført i forbindelse med en persons frie udvikling og/eller bekræftelse af sin kønsidentitet og/eller sit kønsudtryk;

(c) enhver sundhedsydelse udført i forbindelse med behandling af en psykisk lidelse.”

Forbuddet omfatter praksisser for ”omvendelsesterapi” rettet mod sårbare personer, herunder børn under 16 år, personer der lider af en mental forstyrrelse eller andre, som af en dommer vurderes at være sårbar. Derudover er det i henhold til loven ulovligt at udsætte personer for ”omvendelsesterapi,” hvis det udøves ved tvang eller der ikke er givet samtykke.

Endvidere er det ifølge loven ulovligt for enhver fagperson eller næringsdrivende at tilbyde og/eller udføre ”omvendelsesterapi” eller at henvise til en hvilken som helst anden person med henblik på dets udførelse.

I lovgivningen henvises der eksplicit til, at beskyttelsen omfatter alle personer, uanset seksuel orientering, kønsidentitet og kønsudtryk.

Straffen for at praktisere ”omvendelsesterapi” er enten en bøde på maksimalt 5.000 EUR (ca. 37.200 dkk) eller en fængselsstraf på højst fem måneder. Der er ikke kendskab til, at der er rejst tiltale ved domstolene.

4.1.4 Tyskland

I Tyskland har ”omvendelsesterapi” af mindreårige og visse grupper af voksne siden 12. juni 2020 været forbudt ved en særlov: lov om beskyttelse mod konverteringsbehandling.

Loven vedrører forbud mod ”omvendelsesterapi” (i tysk lov konverteringsbehandling) defineret som *”gennemførte behandlinger, der har som mål at forandre eller undertrykke den seksuelle orientering eller den selvfulgte kønsidentitet.”*

Loven indeholder et forbud mod ”omvendelsesterapi” af voksne, som ikke har givet samtykke til ”omvendelsesterapi”, samt af mindreårige. Det er tillige forbudt at reklamere for og oplyse om ”omvendelsesterapi”.

Loven finder ikke anvendelse ved 1) behandlingen af lægefagligt anerkendte forstyrrelser af den seksuelle præference, eller 2) når et operativt indgreb eller en hormonbehandling har til sigte at bringe den selvfulgte kønsidentitet til udtryk eller at hjælpe med at modsvare en persons enten mandlige eller kvindelige fysiske udtryk.

Forældremyndighedsindehavere samt omsorgspersoner til den person, der har oplevet forsøg på ”omvendelsesterapi”, er undtaget fra forbuddet, såfremt de ikke misbruger deres omsorgspligt.

Det fremgår af den aktuelle koalitionsaftale, at regeringen i Tyskland har til hensigt at undersøge muligheden for at udvide forbuddet til at omfatte alle voksne også i tilfælde, hvor der er givet samtykke. Regeringen undersøger også muligheden for, at forældremyndighedsindehavere og omsorgspersoner ikke længere skal være undtaget fra forbuddet.

Den maksimale straf for at praktisere ”omvendelsesterapi” er en bøde op til 30.000 EUR (ca. 223.000 dkk) eller fængselsstraf i op til 1 år. Det tyske justitsministerium har i marts 2023 gennem den danske ambassade i Berlin oplyst, at

datagrundlaget for domsafsigelser i 2022 vedr. ”omvendelsesterapi” på det tidspunkt endnu ikke forelå. Da den tyske presse ikke har omtalt retssager om ”omvendelsesterapi” i 2022, vurderer ambassaden, at der sandsynligvis ikke har været truffet afgørelser på området i 2022.

4.1.5 Canada

I Canada trådte lov om forbud mod ”omvendelsesterapi” i kraft i januar 2022. Forbuddet (Bill C-4, Act to Amend the Criminal Code (Conversion Therapy)) er indført som en ændring i straffeloven.

”Omvendelsesterapi” defineres som *”praksis, behandling eller tilbud, der er designet til, at:*

- a) *ændre en persons seksuelle orientering til heteroseksualitet*
- b) *ændre en persons kønsidentitet til ciskøn*
- c) *ændre en persons kønsudtryk, så det stemmer overens med det køn personen blev tildelt ved fødslen*
- d) *undertrykke eller fortrænge non-heteroseksuel tiltrækning og seksuelle adfærd*
- e) *undertrykke en persons non-ciskønnede identitet*
- f) *undertrykke eller fortrænge en persons kønsudtryk, der ikke stemmer overens med det køn personen blev tildelt ved fødslen”*

Ved praksis, behandling og tilbud menes, at adfærden skal være formaliseret og gentagende. Forbuddet omfatter ikke behandlinger eller tilbud, som relaterer til kønsskifte, og som ikke baserer sig på en opfattelse af, at en bestemt seksuel orientering, kønsidentitet eller bestemte køns karakteristika er at foretrække frem for andre.

Loven har en beskyttelse af både voksne samt børn og unge under 18 år. ”Omvendelsesterapi” er ulovligt i alle tilfælde, også tilfælde baseret på frivillighed.

Følgende handlinger er ifølge den canadiske lovgivning ulovlige:

- *At forårsage, at en anden person gennemgår omvendelsesterapi*
- *Fjernelse af en mindreårig fra Canada med henblik på at gennemføre ”omvendelsesterapi” i udlandet*

- *At profitere fra ”omvendelsesterapi”*
- *At fremme eller reklamere for ”omvendelsesterapi”*

Strafferammen for brud på forbud mod ”omvendelsesterapi” er op til fem års fængsel. I nogle tilfælde er der mulighed for mindre straf og betaling af en bøde på op til 5000 canadiske dollars (ca. 27.500 dkk.).

4.1.6 Australien

I Australien har delstaterne Queensland og Victoria samt Australian Capital Territory indført statslige forbud mod ”omvendelsesterapi”.

4.1.6.1 Queensland

Queensland vedtog som den første australske delstat et forbud mod ”omvendelsesterapi” den 13. august 2020. Forbuddet er indført i delstatens eksisterende sundhedslovgivning (Public Health Act 2005).

Forbuddet indeholder en definition af ”omvendelsesterapi” (i loven omtalt conversion practice) med ordlyden *”a practice that attempts to change or suppress a person’s sexual orientation or gender identity.”*

Forbuddet mod ”omvendelsesterapi” gælder for sundhedspersoners praksisser i relation til både børn og voksne. Lovgivningen indeholder følgende eksplicite undtagelser:

- *”praksisser, der assisterer en person som undergår kønsskifte*
- *praksisser, som assisterer en person som overvejer at undergå kønsskifte*
- *praksisser, der hjælper en person til at udtrykke sin kønsidentitet eller giver accept, støtte og forståelse af en person*
- *praksisser, som faciliterer en persons identitetsudforskning og –udvikling eller social støtte.”*

For ”omvendelsesterapi” mod henholdsvis børn og voksne er strafferammen bøde på 20.000 australske dollars (ca. 100.000 dkk.) og 13.345 australske dollars (ca. 67.000 dkk.) og fængsel på 18 og 12 måneder.

4.1.6.2 Australian Capital Territory

Australian Capital Territory har indført et forbud mod ”omvendelsesterapi.” Forbuddet er indført i en særlov (Sexuality and Gender Identity Conversion Practices Act 2020).

I forbuddet er ”omvendelsesterapi” defineret som: *”en behandling eller anden praksis som har til formål eller påstået formål at ændre en persons seksualitet eller kønsidentitet.”*

Forbuddet indeholder en beskyttelse mod ”omvendelsesterapi” af såkaldte beskyttede personer. Det omfatter personer under 18 år eller personer med manglende beslutningsevne. Forbuddet omfatter ligeledes personer, der bistår i at flytte beskyttede personer ud af territoriet med henblik på at gennemføre omvendelsespraksis.

Der er i forbuddet indført en undtagelse ved udtalelse af en religiøs eller anden holdning, som ikke har til intention at omvende.

Overtrædelse straffes med bøde op til 24.000 australske dollars (ca. 120.000 dkk) og/eller 12 måneders fængsel.

4.1.6.3 Victoria

Delstaten Victoria vedtog den 4. februar 2021 et forbud mod ”omvendelsesterapi” i en særlov (Change or Suppression (Conversion) Practices Prohibition Act).

”Omvendelsesterapi” er defineret som *”praksis rettet mod at ændre den seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk af lesbiske, homoseksuelle, biseksuelle, trans og kønsdiverse personer. Det påståede formål med omvendelsesterapi er at strømligne en persons kønsidentitet med det køn, som personen blev tildelt ved fødslen, generelt en heteroseksuel og ciskønnet identitet.”*

Strafferammen er bøde på op til 218.088 australske dollars (ca. 1 mio. dkk) eller op til 10 års fængsel. Der er ikke på nuværende tidspunkt kendskab til, at sager om ”omvendelsesterapi” er blevet prøvet ved retten.

4.1.7 New Zealand

New Zealand vedtog den 15. februar 2022 et forbud mod ”omvendelsesterapi” i en særlov, ([Conversion Practices Prohibition Legislation Act](#)).

“Omvendelsesterapi” (omvendelsespraksis) defineres i lovtæksten som *“enhver praksis, vedvarende indsats eller behandling, der*

- a) retter sig mod et individ på grund af individets seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk; og*
- b) sker med den hensigt at ændre eller undertrykke individets seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk.”*

Forbuddet gælder for omvendelsespraksis mod personer, som er under 18 år eller personer med manglende beslutningsevne. Derudover gælder forbuddet i tilfælde, hvor forsøg på ”omvendelsesterapi” forårsager alvorlig skade.

Forbuddet er ikke begrænset til nogle erhvervsgrupper, men indeholder specifikke undtagelser for sundhedspersoner og religionsudøvere, der handler i overensstemmelse med henholdsvis sundhedsfaglig og etiske vurderinger eller blot giver udtryk for en religiøs holdning.

Strafferammen er op til fem års fængsel.

4.1.8 Spanien

Den 2. marts 2023 trådte lov om reel og effektiv ligestilling af transpersoner og til sikring af LGBTI-personers rettigheder i kraft i Spanien. Med den forbydes alle former for ”omvendelsesterapi” uagtet, om der foreligger et eventuelt samtykke fra modtageren eller modtagerens værge. Samtidig forbydes det også at reklamere for ”omvendelsesterapi”.

I loven defineres ”omvendelsesterapi” som *”metoder, programmer og aversions-, konversions- og modkonditioneringsterapier, uanset om disse er psykologiske, fysiske eller med medicin, hvis formål er at ændre personers seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk.”*

Brud på forbuddet kan straffes med bøde på mellem 10.000-150.000 EUR (ca. 75.000-1.125.000 kr.). Alt efter lovovertrædelsen eller konteksten i hvilken den fandt sted, kan brud på forbuddet yderligere straffes med en eller flere af følgende sanktioner:

- a) ”Afslag, tilbagetrækning, eller delvis eller fuld annullering eller suspension af bevillinger, som den pågældende person måtte være tildelt eller måtte have ansøgt om til det aktivitetsområde, hvor overtrædelsen fandt sted.*

- b) *Udelukkelse fra adgang til offentlig støtte i en periode på op til tre år.*
- c) *Forbud mod at indgå kontrakter med administrationen, dens selvstyrende institutioner eller andre offentlige myndigheder i en periode på op til tre år.*
- d) *Lukning af den bedrift, hvor overtrædelsen fandt sted, i op til tre år, når lovovertræderen har ansvaret for bedriften.*
- e) *Indstilling af lovovertræderens økonomiske eller professionelle aktivitet i op til tre år.”*

Størrelsen på bøden og en evt. yderligere straf skal fastsættes i en afvejning af følgende kriterier:

- a) *”Arten og alvoren af de risici og skader, der er forårsaget på de berørte personer eller goder.*
- b) *Lovovertræderens forsætlighed.*
- c) *Gentagende overtrædelser. For så vidt angår bestemmelserne i denne lov, er der tale om gentagende overtrædelser, når personen eller personerne med ansvaret for overtrædelsen tidligere er blevet straffet for overtrædelser af samme art. Den tidligere dom skal være stadfæstet og der skal højst være gået to år siden overtræderen blev underrettet om denne straf.*
- d) *Den sociale betydning af hændelserne.*
- e) *Den indtjening, som lovovertræderen har opnået.*
- f) *Manglende overholdelse af de advarsler eller påbud, som administrationen måtte have udsendt tidligere.*
- g) *Den frivillige udbedring af de påførte skader eller af de faktiske omstændigheder, der udgjorde overtrædelsen, såfremt dette sker inden endelig afgørelse i sanktionsproceduren.*
- h) *At hændelserne udgør en multidiskrimination.”*

4.1.9 Island

Islands parlament vedtog i juni 2023 et forbud mod såkaldt ”omvendelsesterapi” (i loven omtalt konverteringsterapi) over for LGBT+ personer. Forbuddet er indført i straffeloven og træder i kraft 1. januar 2024.

I lovtæksten defineres ”omvendelsesterapi” som ikke evidensbaseret behandling med det formål at undertrykke eller ændre en persons seksualitet, kønsidentitet eller kønsudtryk.

Forbuddet beskytter personer mod at gennemgå ”omvendelsesterapi” som følge af tvang, bedrag eller trusler. Derudover gælder der et forbud mod at fjerne en person under 18 år fra Island, med samme formål.

Strafferammen for at få en person, der er fyldt 18 år, til at gennemgå ”omvendelsesterapi”, er fængsel op til to år. Strafferammen hæves til fire år, hvis den, der udsættes for ”omvendelsesterapien” er under 18 år. Endvidere kan enhver, der udfører, direkte eller indirekte opfordrer til, eller har modtaget penge for ”omvendelsesterapi” straffes med op til et års fængsel.

4.2 Udvalgte lande og delstater der arbejder med lovgivning om ”omvendelsesterapi”

Dette afsnit præsenterer de foreløbige overvejelser og lovforberedende arbejde om mulige forbud mod ”omvendelsesterapi” i Finland og Holland.

4.2.1 Finland

Den finske regering har på baggrund af et borgerforslag forpligtet sig til at arbejde med at indføre et forbud mod ”omvendelsesterapi.” Forbuddet forventes indført som en lovændring i straffeloven, hvis det vedtages i parlamentet.

”Omvendelsesterapi” defineres som *”terapi eller behandling hvis formål er at ”helbrede” eller ”transformere” mennesker til at være heteroseksuelle ciskønnede personer.”*

Forslaget indeholder beskyttelse af både børn og voksne. Interventioner rettet mod ændring af seksuel orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk forbydes som alternative eller trosbaserede behandlinger.

Der er endnu ikke fastlagt en strafferamme.

Straffeloven forbyder allerede overgreb og psykisk vold, som påvirker den forrettedes mentale helbred. Men i praksis anvendes denne bestemmelse sjældent. Formålet med den nye lovændring er derfor at indføre et mere eksplicit forbud mod ”omvendelsesterapi.”

4.2.2 Holland

Et forslag om forbud mod ”omvendelsesterapi” er i den indledende forberedelsesfase i Holland, hvor der lægges op til, at et forbud indføres i straffeloven.

Der lægges op til at benytte følgende definition af ”omvendelsesterapi” (i lovforslaget anvendes konversionsterapi):

”Enhver, der er i udøvelsen af et embede, et erhverv eller inden for rammer af en organisation, foretager sig handlinger, der har til formål at ændre eller undertrykke den seksuelle orientering eller kønsidentitet hos en person, der endnu ikke er fyldt 18 år eller en myndig person, hvor der ved sidstnævnte er tale om misbrug af magt/autoritet.”

Det fremgår af forslaget, at et bredt spektrum af aktiviteter skal forbydes. Det gælder bl.a. pastorale samtaler, troshelbredelse, adfærdsmæssige interventioner og eksorcisme. Forbuddet er rettet mod professionel og organisatorisk udførelse af handlinger og indeholder en beskyttelse af mindreårige og voksne i de tilfælde, hvor der forekommer misbrug af magt eller autoritet.

Der foreslås en strafferamme med bøde på op til 22.500 EUR (ca. 167.000 dkk) eller fængselsstraf op til et år. Ved gentagende tilfælde kan fængselsstraf hæves til op til to år.

Den, der tilbyder ”omvendelsesterapi”, kan straffes med en bøde op til EUR 9.000 (ca. 67.000 dkk) eller fængselsstraf op til seks måneder.

Hvis overtrædelsen fortages som led i udøvelsen af pågældendes erhverv, kan retten til at udøve dette erhverv fratages.

4.3 Opsamling vedr. andre landes lovgivning

Definitionen af ”omvendelsesterapi” er forskellig på tværs af de adspurgte lande. De fleste lande afgrænser ”omvendelsesterapi” til at omfatte praksisser, metoder og behandlinger, der har til formål at ændre eller undertrykke/forlægge en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet. Malta, Canada, Spanien og New Zealand medtager også ”kønsudtryk” i definitionen. Nogle landes definitioner af ”omvendelsesterapi” anvender også begreber som adfærd, tilbud, programmer, en vedvarende indsats eller terapi mv. Flere af disse begreber understreger, at ”omvendelsesterapi” har karakter af at være formaliseret,

systematiseret og vedvarende. I Frankrig indgår ”udtalelser” også i definitionen af ”omvendelsesterapi”, hvilket gør definitionen betydeligt bredere end de øvrige landes.

I Canada beskrives ”omvendelsesterapi” som en praksis, der er designet til at ændre en persons seksuelle orientering til heteroseksualitet eller en persons kønsidentitet til ciskønnet. I Australiens delstat Victorias definition af ”omvendelsesterapi” fremgår det, at det er praksisser rettet mod lesbiske, homoseksuelle, biseksuelle, transkønnede og kønsdiverse personer. Ved begge eksempler er det eksplicit, at forbuddet mod ”omvendelsesterapi” sikrer en beskyttelse af LGBT+ personer. Det betyder, at det ikke vil betragtes som ”omvendelsesterapi,” hvis en heteroseksuel person udsættes for forsøg på ”omvendelsesterapi”. Øvrige lande definerer ”omvendelsesterapi” som alle forsøg på at ændre en anden persons seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Fælles for alle landenes forbud er, at godkendte behandlinger i sundhedssystemet, der har til hensigt at bekræfte en persons identitet eller seksualitet, er undtaget. Årsagen er, at transpersoner fortsat skal have mulighed for at få foretaget efterspurgte kønsbekræftende behandlinger.

Alle landenes forbud omfatter mindreårige, heraf sikrer enkelte lande (Frankrig, Malta og Norge) en særlig beskyttelse af mindreårige, som udsættes for forsøg på ”omvendelsesterapi”. Der er også enkelte lande (Malta, Australia Capital Territory, New Zealand), der har en særlig beskyttelse af sårbare personer og personer uden beslutningsevne. Mellem landene er der forskelle på voksnes ret til selvbestemmelse, og hvorvidt voksne skal have mulighed for at samtykke til ”omvendelsesterapi”. Eksempelvis omfatter forbuddene i Tyskland og Malta voksne, der ved tvang udsættes for forsøg på ”omvendelsesterapi”. I Frankrig, Spanien og Canada og enkelte delstater i Australien er der indført et forbud mod ”omvendelsesterapi” mod mindreårige og voksne, uanset om der er givet samtykke til forsøg på ”omvendelsesterapi.” I Norge er ”omvendelsesterapi” forbudt over for voksne, hvis det krænker modtageren.

Enkelte landes (Tyskland, Canada, Spanien, Norge) lovgivning indeholder et forbud mod markedsføring af ”omvendelsesterapi”, f.eks. ved at henvise til ”omvendelsesterapi”, profitere på ”omvendelsesterapi” eller at forårsage, at en anden person gennemgår ”omvendelsesterapi.” I Canada, Spanien og den australske delstat, Australian Capital Territory, er det ulovligt at flytte mindreårige ud af landet/staten med henblik på at gennemføre ”omvendelsesterapi” i udlandet. I den norske lovgivning indgår et forbud mod markedsføring både i

Norge og i udlandet, hvis det udføres af norske statsborgere, af personer bosat i Norge eller på vegne af en registeret virksomhed i Norge.

Kapitel 5

Gældende dansk lovgivning

På baggrund af en gennemgang af lovgivningen om ”omvendelsesterapi” i andre lande kan der opstilles nedenstående områder, hvor det er relevant at undersøge, om og i hvilken udstrækning dansk lovgivning yder beskyttelse af individet mod adfærd og handlinger, der kan forstås som ”omvendelsesterapi”:

- Handlinger og praksis, der sker med eller uden samtykke.
- Særlig beskyttelse af personer under 18 år.
- Professionelle aktørers (sundhedspersonale mv.) muligheder for at tilbyde og udøve ”omvendelsesterapi”.
- Markedsføring af en sådan praksis.

5.1 Grundloven

Grundloven beskytter bl.a. borgernes religionsfrihed, personlige frihed samt yttingsfrihed.

Efter grundlovens § 67 har borgerne ret til at forene sig i samfund for at dyrke gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.

Anvendelsesområdet for § 67 er således ”gudsdyrkelsen”, og bestemmelsen omfatter først og fremmest de egentlige rituelle og kultiske handlinger, såsom forkyndelse, bøn, gudstjeneste, dåb mv., jf. f.eks. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udgave v. Ole Espersen (1980), side 754. Aktiviteter, der ikke er mere snævert forbundet med den egentlige gudsdyrkelse – aktiviteter af almindelig karakter – falder derimod uden for grundlovens § 67, jf. Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med kommentarer (2015), side 408.

Efter grundlovens § 70 kan ingen på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder eller unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt.

Bestemmelsen indebærer et forbud mod diskrimination med bl.a. trosbeken- delse som kriterium for så vidt angår adgangen til nydelse af borgerlige eller politiske rettigheder. Udtrykket "rettigheder" skal ikke forstås snævert, men må betegne enhver fordelagtig retsposition, jf. forslag til lov om ændring af straffe- loven (Tildækningsforbud), jf. Folketingstidende 2017-18, A, L 219 som fremsat side 6.

5.2 Straffeloven mv.

"Omvendelsesterapi" er ikke selvstændigt kriminaliseret i straffeloven. Visse former for "omvendelsesterapi" kan dog efter omstændighederne være straf- bare efter bestemmelser i straffeloven. Det gælder f.eks., hvis der som led i "omvendelsesterapien" anvendes vold, jf. straffelovens §§ 244 og 245, eller trusler om vold, jf. § 266.

På samme måde vil "omvendelsesterapi" efter omstændighederne kunne straf- fes efter straffelovens § 243 om psykisk vold i nære relationer. Det kan være til- fældet, hvis "omvendelsesterapi" udøves af en person, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og "omvendelsesterapien" over for den anden person har karakter af gentagne tilfælde over en periode af groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelsen af negativ social kontrol.

Det bemærkes, at straffelovens § 243 i kraft af den almindelige medvirkensregel i straffelovens § 23 også omfatter den, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til udøvelse af psykisk vold omfattet af bestemmelsen. Som eksempel herpå kan bl.a. nævnes religiøse forkyndere og andre personer, der må anses for at have en særlig autoritet i forhold til forurettede og dennes nærmeste, og som ved hjælp af f.eks. udarbejdelsen af en ægteskabs- og/eller skilsmissekon- trakt medvirker til, at gerningsmanden over for forurettede udøver negativ so- cial kontrol på en af de førnævnte måder.

Herudover er ulovlig tvang kriminaliseret i straffelovens § 260, hvorefter blandt andet tvang ved vold, trusler om vold eller frihedsberøvelse straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år. Bestemmelsen omfatter bl.a. den, som ved vold eller ved trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart forhold eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold, tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget. Efter omstændighederne vil bestemmelsen kunne anvendes,

hvis nogen tvinges til at gennemføre ”omvendelsesterapi” under trussel om at afsløre private oplysninger om f.eks. seksuelle forhold.

Tvinges nogen til at indgå ægteskab, til en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed eller til at indgå i et andet ægteskabslignende forhold, eller fastholdes nogen ved tvang i et sådant ægteskab eller forhold, kan straffen stige til fængsel indtil 4 år. Efter omstændighederne kan ”omvendelsesterapi”, hvor der udøves tvang af den nævnte karakter for at tvinge en person til at indgå ægteskab for at fornægte eller ændre den pågældendes seksuelle orientering eller kønsidentitet, falde ind under anvendelsesområdet af denne bestemmelse.

Visse typer af genopdragelsesrejser er kriminaliseret i straffelovens § 215 a. Det følger heraf, at den, som sender sit barn til udlandet til forhold, der bringer barnets sundhed eller udvikling i alvorlig fare, eller lader sit barn tage del i et sådant udlandsophold, kan straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år. Såfremt ”omvendelsesterapi” tager form af en genopdragelsesrejse for at fornægte eller ændre et barns seksuelle orientering eller kønsidentitet, og dette bringer barnets sundhed eller udvikling i alvorlig fare, kan dette efter omstændighederne straffes efter straffelovens § 215 a.

Det vil bero på en konkret vurdering i den enkelte sag, om og efter hvilke bestemmelser der eventuelt vil kunne straffes.

Det bemærkes, at det efter straffelovens § 81, nr. 6, i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningen helt eller delvist har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskaraktistika eller lignende.

Særligt i forhold til genopdragelsesrejser bemærkes, at det siden 1. juli 2022 har været det helt klare udgangspunkt, at en opholdstilladelse ikke bortfalder som følge af et langvarigt ophold uden for Danmark, hvis opholdet skyldes, at udlændingen har været sendt på genopdragelsesrejse eller et andet udlandsophold af negativ betydning, da vedkommende var under 18 år.

I tilfælde, hvor et barn eller en ung har været udsat for ”omvendelsesterapi” som led i en genopdragelsesrejse, vil pågældendes opholdstilladelse således som udgangspunkt ikke bortfalde.

Kommunerne har ifølge udlændingelovens § 44 c pligt til at videregive oplysninger, der kan have betydning for udlændingemyndighedernes vurdering af, om en opholdstilladelse skal anses for bortfaldet eller ej, hvis kommunen har

mistanke eller viden om en forestående eller igangværende genopdragelsesrejse eller et andet udlandsophold af negativ betydning for et barn med opholdstilladelse i Danmark. Denne pligt til at videregive oplysninger til udlændingemyndighederne gælder også gennemførte genopdragelsesrejser og andre udlandsophold af negativ betydning for udlændingen, uanset om udlændingen er blevet myndig efter rejsen eller udlandsopholdet.

5.3 Barnets lov

Barnets lov tager udgangspunkt i det enkelte barn eller den unges behov for særlig støtte eller hjælp. Det er derved underordnet, om behovet for støtte skyldes medfødt eller efterfølgende erhvervet nedsat psykisk eller fysisk funktion, eller om behovet for støtte skyldes social udsathed, misbrug, traume mv.

Der er ingen betingelser i barnets lov, der automatisk inkluderer eller ekskluderer et barn eller en ung fra støtte og hjælp efter loven. Det afhænger altid af en konkret og individuel vurdering af barnet eller den unges behov i den enkelte sag.

Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnet eller den unges bedste og skal bl.a. have til formål at sikre et trygt omsorgsmiljø, sikre barnet eller den unges muligheder for personlig udvikling samt fremme barnet eller den unges sundhed.

Det er i denne forbindelse vigtigt ikke at se barnet eller den unge som en adskilt del af familien, da hele barnets eller den unges situation skal vurderes, herunder bl.a. forholdene i familien og det nære miljø.

Kommunalbestyrelsen skal efter barnets lov § 9, stk. 1 føre tilsyn med de forhold, som børn og unge under 18 år i kommunen lever under.

Efter lovens § 132 er enhver, som får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældre eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, forpligtet til at underrette kommunen. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, har en skærpet underretningspligt efter § 133.

”Omvendelsesterapi” er ikke et begreb, der er anvendt eller nærmere defineret i barnets lov. Såfremt ”omvendelsesterapi” medfører et behov for særlig støtte eller hjælp hos barnet eller den unge, herunder hvis ”omvendelsesterapien” giver mistrivsel hos barnet, eller har karakter af overgreb mod barnet eller den unge, vil barnet eller den unge have ret til hjælp efter barnets lov.

Hvis det antages, at et barn eller en ung, har behov for hjælp og støtte efter barnets lov, skal kommunen screene for, om der er tale om en problemstilling, der kræver en yderligere afdækning af barnet eller den unges støttebehov, kræver en børnefaglig undersøgelse eller om screeningen munder ud i, at sagen afsluttes uden yderligere handlinger. I sager, hvor kommunen har mistanke eller viden om overgreb mod barnet eller den unge, skal kommunen træffe afgørelse om at udarbejde en børnefaglig undersøgelse. I sådanne sager er en afdækning dermed ikke tilstrækkelig.

Efter barnets lovs § 18, stk. 3 har kommunen pligt til, hvis screeningen viser, at der kan være tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, at foretage en risikovurdering inden barnets eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen.

Efter screeningen og sideløbende med den eventuelle afdækning eller børnefaglig undersøgelse kan kommune iværksætte indsatser som f.eks. tidligt forebyggende hjælp og støtte. Det bemærkes, at en afdækning eller den børnefaglige undersøgelse kan udarbejdes for det enkelte barn - men kan også udarbejdes som samlet afdækning for flere børn i familien under hensyntagen til børnenes individuelle forhold.

Afdækningen eller den børnefaglige undersøgelse, skal resultere i en begrundet stillingtagen til, hvorvidt der skal træffes afgørelse om iværksættelse af støtte eller indsatser, herunder f.eks. familiebehandling eller anbringelse uden for hjemmet.

Kommunerne er forpligtet til at udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge. Når kommunen modtager underretninger om overgreb mod et barn eller en ung, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om, at overgrebet er sket fra forældres side skal samtalen som udgangspunkt finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse.

Kommunerne skal i sager, hvor der er mistanke eller viden om, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb, og hvor det er relevant for kommunen at inddrage sygehusvæsenet eller politiet, gøre brug af børnehuse i forbindelse med udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse. Formålet er, at børn, der har været udsat for overgreb, får en kvalificeret og skånsom indsats samlet på ét børnevenligt sted, og at de relevante myndigheder koordinerer indsatsen i børnehuset. Dertil kan kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, politiet og anklagemyndigheden indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i forebyggelsen af overgreb mod børn og unge.

I de tilfælde, hvor kommunen konkret vurderer, at ”omvendelsesterapien” udgør et overgreb, skal kommunen behandle sagen efter de bestemmelser i barnets lov, der beskytter børn og unge mod overgreb.

5.4 Sundhedspersonale og psykologer

Samtykkekravet er et grundlæggende princip inden for sundhedsretten, som understreger patientens ret til selvbestemmelse og medinddragelse i beslutninger om eget behandlingsforløb.

Samtykkekravet, der er fastsat i sundhedslovens § 15, indebærer, at ingen behandling må indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke.

De nærmere krav til information er fastsat i sundhedslovens § 16, hvoraf det bl.a. fremgår, at patienten skal modtage fyldestgørende information om sin helbredstilstand og om relevante behandlingsmuligheder, herunder om risiko for komplikationer og bivirkninger.

Mindreårige, der er fyldt 15 år, kan selv give informeret samtykke til behandling, jf. sundhedslovens § 17. Forældremyndighedsindehaveren til den unge skal tillige have information og inddrages i den unges stillingtagen.

Er barnet under 15 år, er det forældremyndighedens indehaver, der skal give samtykke, men barnet skal informeres og inddrages i drøftelserne af behandlingen i det omfang, barnet forstår behandlingssituationen, medmindre dette kan skade barnet.

Det fremgår af autorisationslovens § 17, at autoriserede sundhedspersoner er forpligtet til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed under udøvelse af sin virksomhed. Det indebærer, at sundhedspersoner har et selvstændigt ansvar for at sikre, at den behandling, som tilbydes og iværksættes, er fagligt forsvarlig. En overtrædelse af § 17 er ikke strafsanktioneret, men kan give anledning til, at Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn fremsætter kritik over for den pågældende. Der kan også blive tale om disciplinært ansvar for ansatte sundhedspersoner. Derudover fremgår det af autorisationslovens § 75, at en autoriseret sundhedsperson, der gør sig skyldig i grovere eller gentagen forsømmelse eller skødesløshed i udøvelsen af sin virksomhed, straffes med bøde eller fængsel i indtil 4 måneder.

Endelig bemærkes det, at enhver, herunder også alternative behandlere, er berettiget til at udøve behandling. Autorisationslovens regler om kvaksalveri indeholder dog en grundbetingelse om, at man ikke må udsætte nogens helbred for påviselig fare, jf. lovens § 73. En overtrædelse heraf kan straffes. Nogle former for behandling, f.eks. operative indgreb, er altid forbeholdt bestemte grupper af autoriserede sundhedspersoner, f.eks. læger.

Det vurderes, at ”omvendelsesterapi” ikke er forenelige med autorisationslovens krav til omhu og samvittighedsfuldhed, som gælder autoriserede sundhedspersoner.

For så vidt angår psykologer regulerer psykologloven titelbeskyttelse ift. anvendelse af titlerne ”psykolog” og ”autoriseret psykolog”. Loven regulerer også den frivillige autorisationsordning for psykologer. Autorisation meddeles af Psykolognævnet og medfører, at den autoriserede psykolog kommer under tilsyn af nævnet.

Det vurderes, at hvis en autoriseret psykolog udøver, hvad der vil kunne betegnes som ”omvendelsesterapi”, vil det efter omstændighederne være muligt for Psykolognævnet at rejse en tilsynssag. Psykolognævnet vil herefter kunne undersøge, om der kan være grundlag for at udtale kritik mv. af psykologens faglige virksomhed. Psykolognævnet fører ikke tilsyn med ikke-autoriserede psykologer eller for den sags skyld med psykoterapeuter eller lignende.

5.5 Markedsføring

Markedsføringslovens regler finder anvendelse på enhver handling foretaget i erhvervsøjemed, uanset om den erhvervsdrivende opnår eller søger at opnå personlig økonomisk vinding.

Markedsføringsloven vil derfor kunne finde anvendelse på sager om ”omvendelsesterapi”, hvis behandlingen udføres i erhvervsøjemed. Handlinger, der foretages i humanitær, politisk eller religiøs sammenhæng, er kun omfattet af loven, såfremt de kan siges at være udslag af erhvervsvirksomhed.

Hvis loven finder anvendelse, vil det være særligt relevant at vurdere, hvorvidt markedsføring af ”omvendelsesterapi” er foreneligt med lovens regler om god markedsføringsskik, forbuddet mod vildledning og reglerne om handelspraksis rettet mod børn og unge.

Erhvervsdrivende skal udvise god markedsføringsskik under hensyntagen til forbrugere, erhvervsdrivende og almene samfundsinteresser. Handelspraksis rettet mod børn og unge, eller hvor børn og unge er særligt sårbare over for den pågældende handelspraksis, skal endvidere være udformet med særlig hensyntagen til børns og unges naturlige godtroenhed og manglende erfaring og kritiske sans, som bevirker, at de er lettere at påvirke og nemmere at præge. Handelspraksis rettet mod børn og unge må endvidere ikke på utilbørlig måde benytte sig af frygt eller overtro som virkemidler.

Det følger endvidere af vildledningsforbuddet i markedsføringsloven, at en erhvervsdrivendes handelspraksis ikke må indeholde urigtige oplysninger eller i kraft af sin fremstillingsform eller på anden måde vildlede eller kunne forventes at vildlede gennemsnitsforbrugeren, uanset om oplysningerne er faktisk korrekte.

Markedsføring af ”omvendelsespraksis” kan således efter omstændighederne være i strid med reglerne i markedsføringsloven. Det er Forbrugerombudsmanden, der som uafhængig tilsynsmyndighed og navnlig under hensyn til forbrugere, fører tilsyn med, at reglerne i markedsføringsloven overholdes.

5.5.1 Markedsføring af sundhedsydelser

Lov om markedsføring af sundhedsydelser omfatter markedsføring af sundhedsydelser, som udføres af eller på vegne af autoriserede eller ikke-autoriserede sundhedspersoner inden for sundhedsvæsenet. Ved sundhedsydelser forstås både den sundhedsfaglige virksomhed, som autoriserede sundhedspersoner udfører i medfør af deres autorisation eller i øvrigt udfører, og den sundhedsfaglige virksomhed som ikke-autoriserede sundhedspersoner har adgang til at udføre.

Sundhedsfaglig virksomhed omfatter undersøgelse, diagnosticering, behandling, genoptræning, sundhedsfaglig pleje og sundhedsfaglige forebyggelsestiltag over for den enkelte patient mv.

Det afgørende i forhold til vurderingen af, om en konkret behandling er omfattet af lovens anvendelsesområde er, hvorvidt behandlingen tager sigte på at forbedre eller vedligeholde patientens sundhedstilstand, dvs. har karakter af en sundhedsydelse. En behandlingsform kan i én kontekst være omfattet af loven og i en anden falde udenfor. F.eks. vil clairvoyance ikke i sig selv kunne anses for en sundhedsydelse, medmindre det markedsføres som et middel til at forbedre sundhedstilstanden eller i øvrigt signalerer at have karakter af en sundhedsydelse.

”Omvendelsesterapi” kan være omfattet af lov om markedsføring af sundhedsydelser, uanset om den udføres af en autoriseret sundhedsperson eller en ikke-autoriseret sundhedsperson. Det vil dog altid bero på en konkret vurdering af, hvorvidt ”omvendelsesterapien”, tager sigte på at forbedre eller vedligeholde patientens sundhedstilstand, dvs. har karakter af en sundhedsydelse.

Er en behandling omfattet af lov om markedsføring af sundhedsydelser, skal markedsføringen af sundhedsydelsen være saglig. Det indebærer, at sundhedsydelsen ikke må markedsføres lige så pågående og forbrugsstimulerende som almindelige forbrugsvarer eller tjenesteydelser. Markedsføringen skal i øvrigt være baseret på faglige og relevante oplysninger, og den pågældende behandler skal kunne dokumentere rigtigheden af angivelser om faktiske forhold.

Der må desuden ikke anvendes urigtige, vildledende, utilbørlige eller mangelfulde angivelser ved markedsføring af sundhedsydelser. Dette indebærer blandt andet, at markedsføring af sundhedsydelser hverken ved udformningen eller indholdet må vildlede eller være egnet til at vildlede de personer, den er rettet mod.

Ved markedsføring af sundhedsydelser må der heller ikke anvendes angivelser, der på grund af deres form, eller fordi de angår uvedkommende forhold, er utilbørlige over for andre, herunder andre sundhedspersoner eller forbrugere. Det må bero på en sundhedsfaglig vurdering og i øvrigt på den herskende opfattelse af ytringsfrihedens grænser, om en angivelse er utilbørlig i sin form. Det kan være angivelser, som er diskriminerende på grund af race, national oprindelse, religion, køn, seksuel orientering eller alder, således at de bruges nedsættende eller ringeagtende.

Markedsføring af ”omvendelsesterapi” kan således efter omstændighederne være i strid med lov om markedsføring af sundhedsydelser.

5.6. Opsamling og vurdering

Dansk ret indeholder ikke et direkte forbud mod ”omvendelsesterapi”.

Visse former for ”omvendelsesterapi” kan dog være strafbare efter bestemmelser i straffeloven. Det kan dreje sig om §§ 215 a (genopdragelsesrejser), 243 (psykisk vold) 244-245 (vold), 260 (ulovlig tvang) og 266 (trusler). Det vil bero på en konkret vurdering i den enkelte sag, om og efter hvilke bestemmelser der eventuelt vil kunne straffes i sådanne tilfælde.

Det vurderes endvidere, at børn og unge har ret til hjælp efter barnets lov, såfremt forsøg på ”omvendelsesterapi” medfører et behov for støtte eller hjælp hos et barn eller en ung, herunder hvis handlingerne giver mistvivsel hos barnet eller har karakter af overgreb mod barnet eller den unge. Denne støtte beror på en konkret, individuel vurdering af barnet eller den unges behov i den enkelte sag. Barnets lov indeholder desuden en underretningspligt for enhver, som får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, har en skærpet underretningspligt.

Det vurderes endvidere, at ”omvendelsesterapi” ikke er foreneligt med autorisationslovens krav til omhu og samvittighedsfuldhed, som gælder for autoriserede sundhedspersoner. Overtrædelser af autorisationsloven kan medføre sanktionering i form af kritik og disciplinært ansvar, ligesom grovere overtrædelser kan straffes med bøde eller fængsel. Endelig vurderes det, at Psykolognævnet efter omstændighederne vil kunne udtale kritik eller iværksætte andre tilsynsforanstaltninger efter psykologloven, hvis en autoriseret psykolog udøver, hvad der vil kunne betegnes som ”omvendelsesterapi”.

Endelig finder markedsføringslovens regler anvendelse i tilfælde, hvor forsøg på ”omvendelsesterapi” foretages i erhvervsøjemed. Her gælder desuden en særlig beskyttelse af børn og unge, som er særligt sårbare og lettere at påvirke. Vurderingen heraf tilfalder Forbrugerombudsmanden som uafhængig tilsynsmyndighed. Lov om markedsføring af sundhedsydelser finder anvendelse ved markedsføring af sundhedsydelser af en autoriseret sundhedsperson eller en ikke-autoriseret sundhedsperson. Da undersøgelser peger på, at det ikke er muligt at ændre en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet, vurderes det umiddelbart, at markedsføring af ”omvendelsesterapi” efter omstændighederne vil kunne betragtes som vildledende eller utilbørligt og være i strid med reglerne i markedsføringsloven eller lov om markedsføring af sundhedsydelser.

På baggrund af ovenstående gennemgang vurderes, at der i gældende dansk lovgivning ydes en vis beskyttelse af personer, der mod deres vilje udsættes for vedholdende forsøg på at ændre eller fornægte deres seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Lovgivningen yder inden for visse områder en yderligere beskyttelse af børn og unge, da disse har et særligt beskyttelsesbehov og er letpåvirkelige. Det vurderes, at denne beskyttelse også i nogle tilfælde kan omfatte forsøg på ”omvendelsesterapi” af mindreårige LGBT+ personer. Det gælder bl.a. i forhold til markedsføring og ”omvendelsesterapi” som led i genopdragelsesrejser, hvor barnets opholdstilladelse som udgangspunkt bevares trods et langvarigt ophold i udlandet. Hertil kommer de sociale foranstaltninger, der vil kunne iværksættes efter barnets lov.

Kapitel 6

Internationale forpligtelser og anbefalinger

I dette afsnit gennemgås Danmarks internationale forpligtelser af betydning for ”omvendelsesterapi”. Danmark ses ikke at have påtaget sig internationale forpligtelser, der specifikt vedrører ”omvendelsesterapi”. Gennemgangen omfatter relevante bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og relevant praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol samt FN’s Børnekonvention (Børnekonventionen). Endvidere gennemgås internationale anbefalinger på området.

6.1 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder tre bestemmelser, der er særligt relevante i forhold til et forbud mod ”omvendelsesterapi”.

Efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, stk. 1, har enhver ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Ifølge praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er retten til personlig autonomi et grundlæggende princip ved fortolkningen af artikel 8, jf. eksempelvis Domstolens dom af 29. april 2002 i *sagen Pretty mod Storbritannien*, pr. 61. Domstolen anfører samme sted endvidere, at kønsidentitet, navn, seksuel orientering og sexliv er omfattet af artikel 8, jf. pr. 61.

Ingen offentlig myndighed kan gøre indgreb i udøvelsen af retten efter artikel 8, undtagen for så vidt det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed, jf. stk. 2.

Efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9, stk. 1, har enhver ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Denne ret omfatter friheden til at skifte religion eller overbevisning såvel som frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller overbevisning gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter.

Frihed til at lægge sin religion eller overbevisning for dagen skal i medfør af bestemmelsens stk. 2, kun kunne underkastes sådanne begrænsninger, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den offentlige sikkerhed, for at beskytte offentlig orden, sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed.

Efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10, stk. 1, har enhver ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til grænser.

Udøvelsen af rettigheder efter artikel 10 kan underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner, eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig sikkerhed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed, jf. bestemmelsens stk. 2.

6.2 FN's Børnekonvention

Danmark ratificerede den 19. juli 1991 FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen). Ved ratifikationen har Danmark forpligtet sig til at indrette de nationale retsregler og administrativ praksis i overensstemmelse med konventionen.

Konventionen giver børn en række rettigheder af civil, politisk, økonomisk, social og kulturel karakter, der er afstemt i forhold til børns behov for særlig beskyttelse og for at være involveret i sager, der vedrører deres forhold. Danske myndigheder er forpligtet af Børnekonventionen, og børn, forældre og værger kan påberåbe sig konventionen ved danske domstole og andre offentlige myndigheder.

Beskyttelsen af børn efter Børnekonventionen supplerer og udbygger den beskyttelse af børn, der følger af den generelle beskyttelse efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Børnekonventionen indeholder en række grundlæggende principper om ikke-diskrimination (artikel 2), om barnets tarv (artikel 3), om retten til livet (artikel 6), om retten til at bevare egen identitet (artikel 8) og om statens anerkendelse af forældres fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling (artikel 18), som alle i sig selv udgør selvstændige rettigheder.

Rettighederne i Børnekonventionen skal således håndhæves uden forskelsbehandling af nogen art og uden hensyn til barnets eller dets forældres eller værges race, hudfarve, køn, sprog, religion, politiske eller anden anskuelse, national, etnisk eller social oprindelse, formueforhold, handicap, fødsel eller anden stilling, jf. konventionens artikel 2.

Efter konventionens artikel 3, stk. 1, skal barnets tarv altid komme i første række ved alle foranstaltninger vedrørende børn, uanset om foranstaltningen udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer.

Rettigheden er relevant i forskellige situationer. Der henvises som ovenfor til, at dansk lovgivning samt administrativ praksis m.v. skal være i overensstemmelse med Børnekonventionen, herunder konventionens grundlæggende princip vedrørende barnets tarv. Heraf følger blandt andet, at alle afgørelser vedrørende børn træffes ud fra, hvad der anses for bedst overensstemmende med det enkelte barns tarv. Samtidig skal barnets tarv indgå i fortolkningen og anvendelsen af andre bestemmelser i konventionen. Konventionen indeholder ikke en definition af "barnets tarv". Selvom barnets tarv skal komme i første række, er dette ikke nødvendigvis det eneste kriterium ved afgørelsen af en konkret sag vedrørende et barn. I vurderingen af, hvad der er barnets tarv kan General comment No. 14⁹ pr 81 inddrages, hvor det fremgår, at når hensyn til barnet konflikter, må der foretages en afvejning af de forskellige hensyn, således at man finder den løsning, der er i barnets bedste interesse.

⁹ CRC/GC/2013/14 – General comment No. 14 (2013) The right of the child to have his or her best interest taken as a primary consideration.

Efter konventionens artikel 6 skal deltagerstaterne anerkende, at ethvert barn har en naturlig ret til livet. Deltagerstaterne skal i videst muligt omfang sikre barnets overlevelse og udvikling. I General comment No. 5¹⁰ pr. 12, udtalte komitéen, at bestemmelsen tilstræber ”optimal development”. I forlængelse heraf kan artikel 24 i konventionen om barnets ret til bl.a. at nyde den højest opnåelige sundhedstilstand nævnes. I General comment No. 15¹¹ pr. 4, fastslog komitéen, at: *”In the Constitution of the WHO, States have agreed to regard health as a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.”*

Efter konventionens artikel 8 er deltagerstaterne forpligtet til at respektere barnets ret til at bevare sin identitet. I henhold til konventionens artikel 18 er deltagerstaterne forpligtet til at anerkende, at forældrene har et fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling, at barnets tarv i den forbindelse skal komme i første række, og om nødvendigt, for at sikre og fremme rettigheder, der er indeholdt i konventionen, med passende bistand fra deltagerstaten.

Efter konventionens artikel 12, har et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke sine synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med barnets alder og modenhed. Komitéen har i General comment No. 12¹², pr. 85, uddybet, at barnet i takt med dets udvikling, alder og modenhed har ret til et stigende ansvar i sager, der vedrører barnet.

Der henvises afslutningsvist til, at det fremgår af artikel 16, at barnet har ret til beskyttelse af bl.a. sit privatliv mod vilkårlig eller ulovlig indblanding. Komitéen har i General Comment No. 4¹³, pr. 11 og 33, uddybet, at dette omfatter en ret for unge til at modtage fortrolige råd og vejledning i forhold til helbreds-spørgsmål med henblik på, at de kan give et informeret samtykke til f.eks. behandling.

¹⁰ CRC/GC/2003/5 – General comment No. 5 (2003) General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, pr. 6)

¹¹ CRC/C/GC/15 – General comment No. 15 (2013) On the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (art. 24)

¹² CRC/C/GC/12 – General comment No. 12 (2009) The right of the child to be heard

¹³ CRC/GC/2003 – General comment no. 4 (2003) Adolescent health and development in the context of the Convention on the Rights of the Child.

6.3 anbefalinger fra EU-parlamentet og FN

I sin rapport fra FN's Menneskerettighedsråd fra maj 2020 anbefaler FN's uafhængige ekspert i beskyttelse mod vold og diskrimination på grund af seksuel orientering og kønsidentitet, at stater forbyder "omvendelsesterapi." Eksperten anbefaler derudover, stater, at:

"Take urgent measures to protect children and young people from practices of "conversion therapy",

Carry out campaigns to raise awareness among parents, families and communities about the invalidity and ineffectiveness of and the damage caused by practices of "conversion therapy",

Adopt and facilitate health-care and other services related to the exploration, free development and/or affirmation of sexual orientation and/or gender identity,

*Foster dialogue with key stakeholders, including medical and health professional organizations, faith-based organizations, educational institutions and community-based organizations, to raise awareness about the human rights violations connected to practices of "conversion therapy."*¹⁴

Også FN's Børnekomité opfordrer kraftigt stater til at afskaffe såkaldte "behandling", der omfattes af begrebet "omvendelsesterapi". Komitéen udtaler, at unge LGBT+ personer er særligt udsatte for rettighedskrænkelser, herunder f.eks. diskrimination. Derfor bør stater være særligt opmærksomme på nye tiltags potentielle negative effekter for unge LGBT+ personer.

Komitéen har udtalt: *"It condemns the imposition of so-called "treatments" to try to change sexual orientation and forced surgeries or treatments on intersex adolescents. It urges States to eliminate such practices, repeal all laws criminalizing or otherwise discriminating against individuals on the basis of*

¹⁴ A/HRC/44/53 - Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on Sexual Orientation and Gender Identity (2020). Report on Conversion Therapy.

their sexual orientation, gender identity or intersex status and adopt laws prohibiting discrimination on these grounds.”¹⁵

EU har også sat “omvendelsesterapi” på dagsordenen, og EU-Parlamentet vedtog i 2018 en resolution om status for fundamentale rettigheder i EU, hvori medlemsstaterne opfordres til at forbyde ”omvendelsesterapi”. Der står, at EU-Parlamentet:

”Welcomes initiatives prohibiting LGBTI conversion therapies and banning the pathologisation of trans identities and urges all Member States to adopt similar measures that respect and uphold the right to gender identity and gender expression.”¹⁶

I november 2020 vedtog EU-kommissionen LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025. I strategien adresseres “omvendelsesterapi” som en potentiel skadelig praksis. Det fremgår, at:

”[...] forced medicalization of trans people and conversion practices targeting LGBTIQ people may have serious bodily and mental health repercussions. The Commission will foster Member States’ exchange of good practice on ending these practices.”¹⁷

Menneskerettighedskommissæren under Europarådet kom i februar 2023 med en udtalelse om ”omvendelsesterapi”, hvor hun bl.a. opfordrede medlemsstaterne til at forbyde ”omvendelsesterapi”. Af udtalelsen fremgår det bl.a.:

”Such a notion [that one can, and should, change a person’s sexual orientation, gender identity or expression, red.] is dangerous and has no place in a human rights-based society. Yet these interventions continue to take place

¹⁵ CRC/C/GC/20 - Committee on the Rights of the Child (2016). General comment No. 20 (2016) on the implementation of the rights of the child during adolescence.

¹⁶ P8_TA(2018)0056. European Parliament resolution of 1 March 2018 on the situation on fundamental rights in the EU in 2016 (2017/2125(INI)). Situation of fundamental rights in the EU in 2016.

¹⁷ COM(2020) 698 final. European Commission (2020). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Union of Equality: LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025.

across Europe, often lawfully and commonly under the guise of medical or religious tenets. Despite the profound and long-lasting harmful effects that these practices can have, many victims are left with neither recognition of the harms that they have endured nor redress. This must end.”¹⁸

6.4 Opsamling af internationale forpligtelser mv.

Selvom Danmark ikke ses at have påtaget sig internationale forpligtelser, der specifikt vedrører ”omvendelsesterapi”, skal et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” vurderes i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til privatliv og familieliv, artikel 9 om religionsfrihed og artikel 10 om ytringsfrihed, idet et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” efter omstændighederne vil kunne udgøre et indgreb heri.

Som det fremgår af afsnit 6.1, skal indgreb i de pågældende rettigheder være foreskrevet ved lov og være nødvendige i et demokratisk samfund på grund af et eller flere af de oplyste hensyn i bestemmelserne, f.eks. hensynet til beskyttelse af sundheden eller sædeligheden eller beskyttelse af andres rettigheder. Kravet om at indgreb skal være nødvendigt i et demokratisk samfund indebærer et krav om, at indgreb skal modsvare et ”presserende socialt behov”, og at indgrebet er proportionalt i forhold til det forfulgte legitime formål¹⁹.

Ved udformningen af et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” skal der således foretages en afvejning af, hvorvidt bl.a. hensyn til andres rettigheder, herunder modtagerens ret til privatliv efter artikel 8, og til beskyttelse af sundhed gør det nødvendigt i et demokratisk samfund at indføre et evt. forbud.

Ved indgreb, der foretages med henblik på at beskytte andres rettigheder, der er omfattet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, har medlemsstaterne en vid skønsmargin ved afvejningen af individers til dels modsatrettede interesser, da myndighederne er i en bedre position til at vurdere, om der

¹⁸ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/nothing-to-cure-putting-an-end-to-so-called-conversion-therapies-for-lgbti-people#>

¹⁹ Kjølbro, Jon Fridrik, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udgave (2023), s. 853

er et ”presserende socialt behov”, der kan retfærdiggøre et indgreb i en af de rettigheder, der er beskyttet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, jf. Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere (2023), side 856.

Endelig sikrer FN's Børnekonvention barnets rettigheder, herunder at barnets tarv altid skal komme i første række ved foranstaltninger vedrørende børn samt en beskyttelse af barnets overlevelse og udvikling.

I regi af FN, EU og Europarådet er der de seneste år kommet opfordringer og anbefalinger om at forbyde ”omvendelsesterapi”.

Kapitel 7

Modeller for et forbud mod ”omvendelsesterapi”

Som beskrevet i kapitel 5 er det vurderingen, at der i dag er en vis beskyttelse mod ”omvendelsesterapi” i dansk lovgivning. Visse former for ”omvendelsesterapi” kan således være strafbare efter bestemmelser i straffeloven. Det kan dreje sig om §§ 215 a (genopdragelsesrejser), 243 (psykisk vold) 244-245 (vold), 260 (ulovlig tvang) og 266 (trusler). Det vil bero på en konkret vurdering i den enkelte sag, om og efter hvilke bestemmelser der eventuelt vil kunne straffes i sådanne tilfælde. Efter omstændighederne kan bl.a. regler i barnets lov, autorisationsloven og på markedsføringsområdet i et vist omfang og efter en konkret vurdering også finde anvendelse i tilfælde af ”omvendelsesterapi”.

Den eksisterende viden om ”omvendelsesterapi” i Danmark efterlader et usikkert billede af omfanget af omvendelsesterapi, og dermed også om der er et reelt problem, der mest hensigtsmæssigt løses med et forbud. Der er derudover ikke identificeret aktører i Danmark, som aktuelt og åbent udbyder deciderede ”omvendelsesterapiforløb”.

Omvendt adresseres ”omvendelsesterapi” og/eller vedholdende forsøg på at få en person til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet hverken i bestemmelser eller forarbejderne til eksisterende dansk lovgivning. Et forbud mod ”omvendelsesterapi” vil derfor kunne give en mere effektiv og klar beskyttelse og udgøre et supplement til den eksisterende beskyttelse.

Samtidig vil det sende et tydeligt signal om, at en sådan praksis ikke er acceptabel. Dette kan have en holdningsdannende effekt og en præventiv virkning.

Det kan være vanskeligt at føre bevis for ”omvendelsesterapi”, der ikke er forbundet med vold, trusler eller tvang. Lignende bevismæssige udfordringer kendes fra sager om psykisk vold, hvor de første erfaringer fra retspraksis viser, at der i overvejende grad alene domfældes for psykisk vold i sammenhæng med eksempelvis fysisk vold. Afhængig af et eventuelt forbuds udformning kan der

også være bevismæssige udfordringer i relation til forældres myndighed over deres børn og i vurderingen af, hvornår der er givet samtykke til deltagelse i ”omvendelsesterapi”. De bevismæssige udfordringer er ikke i sig selv en hindring for at indføre et forbud mod omvendelsesterapi, men det må forventes, at der – afhængig af forbuddets nærmere udformning – vil kunne være konkrete sager, hvor de nævnte udfordringer vil kunne medføre vanskeligheder med at føre det nødvendige bevis til domfældelse i en straffesag.

Europa-Parlamentet, FN’s Menneskerettighedskomite og FN’s Børnekomite anbefaler, at henholdsvis medlemsstaterne og stater gennemfører forbud mod omvendelsesterapi, herunder med særligt vægt på beskyttelse af mindreårige. En række lande har gennem de seneste år indført forbud mod omvendelsesterapi, ligesom der er lande, som aktuelt overvejer at indføre et forbud. I alle de lande, der i dag har et forbud mod ”omvendelsesterapi”, omfatter forbuddet i forskelligt omfang ”omvendelsesterapi” rettet mod voksne.

Et muligt forbud bør endvidere ses i lyset af, at undersøgelser viser, at ”omvendelsesterapi” kan være skadeligt for de personer, der udsættes for det. Tilsvarende viser undersøgelser af LGBT+ personers levevilkår, at det generelt er en gruppe, der oplever større mistrivsel, hadforbrydelser og diskrimination, og at mange ikke føler, de kan være fuldt ud åbne om deres seksuelle orientering og kønsidentitet. Dette kan tale for, at gruppen har et særligt beskyttelsesbehov.

Nedenfor beskrives først de overordnede overvejelser i forhold til en definition af ”omvendelsesterapi” og et eventuelt forbud. Efterfølgende præsenteres tre mulige modeller for et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” i dansk lovgivning.

7.1. Overordnede overvejelser om definition af ”omvendelsesterapi” og afgræsning af et eventuelt forbud

Som beskrevet er ”omvendelsesterapi” ikke et klart defineret begreb. Derudover kan ”omvendelse” opfattes som havende et religiøst udgangspunkt, ligesom ”terapi” kan give associationer til behandling for f.eks. psykiske problemer og sygdom. På trods af dette er ”omvendelsesterapi” dog stadig det mest anvendte udtryk i Danmark for handlinger eller praksisser, der har til formål at få en anden til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Det vurderes derfor hensigtsmæssigt fortsat at anvende ”omvendelsesterapi” som populærbegreb, da det vil understøtte, at flest muligt forstår indholdet af et eventuelt forbud. I eventuel lovgivning vil begrebet ”omvendelsesterapi” skulle defineres nærmere.

De lande, som i dag har et forbud mod ”omvendelsesterapi”, har forskellige retstraditioner og definerer ”omvendelsesterapi” forskelligt. Danmark og Norge deler i vidt omfang retstradition. Med inspiration fra Norge kan der derfor arbejdes med nedenstående definition på ”omvendelsesterapi” i et eventuelt forbud:

Metoder, som har til formål at få en anden til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Da ”omvendelsesterapi” omfatter et bredt spekter af metoder, vurderes det uhensigtsmæssigt i ordlyden nærmere at afgrænse, hvilke bestemte metoder der er omfattet. I stedet kan der i lovbemærkninger gives eksempler på en række forhold, der almindeligvis bør inddrages i vurderingen af, om en metode kan karakteriseres som ”omvendelsesterapi”. Nedenfor uddybes definitionen, herunder disse forhold.

7.1.1 Metoder

Med begrebet ’metoder’ er det hensigten at tydeliggøre, at der sigtes mod psykoterapeutisk, medicinsk, alternativmedicinsk, religiøst baseret²⁰ eller lignende systematiske fremgangsmåder, hvor der ønskes at opnå et forhåndsbestemt resultat. Dermed afgrænses ’metode’ også fra tilfældige handlinger. Med ’metoder’ ønskes det klargjort, at der skal være tale om handlinger, der er aktive og rettet direkte mod en eller flere veldefinerede personer og ikke mod en udefineret kreds af personer.

Det vil være et krav, at den anvendte metode er egnet til at påføre modtageren psykisk og/eller fysisk skade. Vurderingen af, om der er tale om en ’metode’, bør endvidere bero på en helhedsvurdering. Her er det centralt om handlingen er systematisk, om den gentages, handlingens påvirkningskraft samt handlingen

²⁰ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/nothing-to-cure-putting-an-end-to-so-called-conversion-therapies-for-lgbti-people#>

gens karakter. Derudover kan det overvejes, om det skal inddrages i vurderingen af, om der er tale om en metode, at der anvendes teknikker, som minder om behandling af psykiske eller somatiske lidelser, og om der gives medicin/lægemidler.

Som udgangspunkt vil f.eks. enkeltstående samtaler om oplevede udfordringer med at have en LGBT+ identitet ikke være omfattet af en sådan definition, da disse typisk ikke vil have en planlagt og systematisk fremgangsmåde. Enkeltstående samtaler vil dog efter omstændighederne kunne være omfattet, hvis der er tale om en systematiske fremgangsmåde, der har til formål at få en anden til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Med definitionen vil socialt pres fra enkeltpersoner og/eller miljøer, som en person kan opleve i forhold til sin seksuelle orientering eller kønsidentitet, som udgangspunkt ikke være omfattet, hvis det har et mere passivt og ikke direkte præg. Hvis adfærden får karakter af negativ social kontrol, som foregår i nære relationer, kan det efter omstændighederne være strafbart efter straffelovens § 243 om psykisk vold.

Egentlige behandlinger i sundhedsvæsnet, der er godkendt i Danmark, vil heller ikke være omfattet, selvom disse har en planlagt og systematisk fremgangsmåde. Dermed omfattes f.eks. ikke behandlinger for kønsidentitetsforhold i sundhedsvæsnet.

7.1.2 Formålet med metoden

Formålet med metoden har betydning for, om den er omfattet af definitionen på ”omvendelsesterapi”. Den skal have til formål at få en anden til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet. Hvis det ikke er tilfældet, vil metoden ikke være omfattet af forbuddet.

Eksempler på metoder, som på den baggrund falder uden for definitionen, kunne være:

1. Samtaler om personers livssituation, herunder personer som har det vanskeligt med deres seksuelle orientering eller kønsidentitet, hvis formålet med samtalen ikke er ændring eller fornægtelse af den seksuelle orientering eller kønsidentitet.
2. Samtaler og vejledning, hvor religiøse forkyndere giver udtryk for deres trossamfunds religiøse overbevisning knyttet til seksuel orientering og

kønsidentitet uden, at der konkret forsøges at få en person til at fornægte eller ændre sin seksuelle orientering eller kønsidentitet, herunder hvis samtalen kommer til at omhandle eventuelle konsekvenser, som en seksuel orientering eller kønsidentitet kan få i relation til det religiøse fællesskab.

3. Meningsytringer eller ytringer, som kun formidler f.eks. et religiøst budskab, også selvom budskaberne kan være stærkt ubehagelige for nogen.

7.1.3 Seksuel orientering og kønsidentitet

Forskningen viser, at ”omvendelsesterapi” ” sigter mod personer, der har en seksuel orientering eller kønsidentitet, der kan bryde med normerne for køn og/eller seksuel orientering i samfundet. Derfor er netop seksuel orientering og kønsidentitet medtaget i definitionen.

I definitionen anvendes begrebet ”seksuel orientering” om en persons vedvarende seksuelle tiltrækningsmønster baseret på, hvilket køn man forelsker sig i og bliver seksuelt tiltrukket af, og begrebet ”kønsidentitet” anvendes om en persons indre og individuelle oplevelse af sit køn.

I definitionen er begrebet ”kønsudtryk” ikke medtaget. Kønsudtryk anvendes om måden, hvorpå man udtrykker sit køn, f.eks. valg af tøj, frisure, makeup, adfærd, bevægelser og tale. Undladelsen af kønsudtryk skyldes, at det vurderes, at forsøg på at ændre en persons kønsudtryk typisk vil være koblet til ønsket om grundlæggende at ændre en person eller få personen til at fornægte sin seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. Derfor vurderes det at have lille eller ingen praktisk betydning at inkludere kønsudtryk i definitionen af ”omvendelsesterapi”. Derudover vil en definition, der medtager kønsudtryk, i særlig grad kunne rejse nogle vanskelige afgrænsningsspørgsmål i relation til forældres myndighed over deres børn, herunder afgrænsningen mellem almindelig opdragelse og ”omvendelsesterapi”. Endelig vurderes det, at definitionen ville ramme bredere end tilsigtet, da kønsudtryk kan omfatte en bredere gruppe end LGBT+ personer, som er den primære målgruppe for beskyttelsen.

7.2 Modeller for et forbud mod ”omvendelsesterapi”

Der kan overordnet peges på tre mulige modeller for et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi”. De tre modeller kan anskues som et kontinuum for bredden

af den målgruppe, der beskyttes, gående fra en snæver beskyttelse af mindreårige i model 1 og til en bredere beskyttelse i model 3.

Model 1 indfører et forbud, der har til formål at beskytte mindreårige. Model 2 indfører et forbud, der derudover har til formål at beskytte personer, som er fyldt 18 år, der ikke har samtykket til ”omvendelsesterapi”. Endelig indfører model 3 et forbud mod ”omvendelsesterapi”, der udover model 1 og 2, omfatter tilfælde, hvor en person over 18 år har samtykket, men hvor dette samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold.

Den endelige udformning af et forbud vil skulle ske i forbindelse med udarbejdelsen af et evt. lovforslag.

Nedenfor præsenteres de tre modeller, samt hvilke overvejelser der er knyttet til de enkelte modeller. Herefter præsenteres overvejelser i forhold til strafferamme mv. for alle modeller. Afslutningsvist vurderes handlerummet i forhold til Danmarks internationale forpligtelser for hver model.

7.2.1 Model 1: Forbud mod udøvelse af ”omvendelsesterapi” over for mindreårige, uanset om denne har samtykket til ”omvendelsesterapi” eller ej

En model for et forbud mod udøvelse af ”omvendelsesterapi” over for mindreårige kan se således ud:

§ x. Den, som anvender metoder, der har til formål at få en person under 18 år til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Modellen omfatter et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige, uanset om der foreligger samtykke eller ej.

Børn og unge er en særlig udsat gruppe, som skal sikres den nødvendige beskyttelse og omsorg. Børn og unge er i en proces med at udvikle deres identitet. Derfor vil et evt. ønske om at modtage ”omvendelsesterapi” kunne være et udtryk for et forsøg på at passe ind i det omgivende samfunds normer og opfattelse af korrekt adfærd mv. Samtidig kan børn og unge have sværere ved at overskue konsekvenserne af at lade deres seksuelle orientering eller kønsidentitet undertrykke. Endvidere er børn og unge generelt mere modtagelige over for

input fra omsorgspersoner, rollemodeller mv. Dette skal også ses i sammenhæng med beskyttelsen af børns identitetsudvikling i FN's børnekonventions artikel 12.

Dertil kommer, at undersøgelser viser, at "omvendelsesterapi" kan være skadeligt for den enkelte. Dette skal også ses i lyset af, at undersøgelser peger på, at LGBT+ børn og unge oplever højere grad af mistrivsel end jævnaldrende, jf. afsnit 3, og at mistrivselen for mange bl.a. bunder i, at de ikke kan være fuldt åbne om, hvem de er.

Det kan tale for, at der er et særligt ansvar for at beskytte børn og unge, og dermed at børn og unge ikke skal kunne samtykke til "omvendelsesterapi", da det kan have en skadelig effekt på den enkelte.

Dette ligger også i forlængelse af, at FN's uafhængige ekspert IESOGI²¹ anbefaler stater at indføre et forbud mod "omvendelsesterapi" over for mindreårige.

Et forbud mod "omvendelsesterapi" over for mindreårige vil kunne skabe klarhed over, at mindreårige LGBT+ personer er beskyttet mod forsøg på "omvendelse", samt at denne beskyttelse ikke kan tilsidesættes af hensynet til forældres ret til at opdrage efter deres overbevisning.

7.2.2 Model 2: Forbud mod udøvelse af "omvendelsesterapi" over for mindreårige og voksne personer, der ikke har givet samtykke til at modtage "omvendelsesterapi"

En model for et forbud mod udøvelse af "omvendelsesterapi" over for mindreårige, uanset om der foreligger samtykke eller ej og over for voksne personer, der ikke har givet samtykke til at modtage "omvendelsesterapi", kan se således ud:

§ x. Den, som anvender metoder, der har til formål at få en person under 18 år til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

²¹ A/HRC/44/53 - Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on Sexual Orientation and Gender Identity (2020). Report on Conversion Therapy.

Stk. 2. På samme måde som i stk. 1 straffes den, som uden samtykke fra en person, der er fyldt 18 år, anvender metoder, som har til formål at få personen til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Eksisterende data fra danske undersøgelser indikerer, at særligt yngre LGBT-personer op til 30 år oplever at blive udsat for forsøg på ”omvendelse” og ”helbredelse”. Samtidig viser danske undersøgelser, at omkring en tredjedel af LGBT+ personer er over 18 år første gang, de fortæller nogen om deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. Undersøgelser viser også, at det uanset alder kan have helbredsmæssige konsekvenser at blive udsat for ”omvendelsesterapi”.

Det kan derfor være derfor relevant at overveje, om et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” bør gå videre end at beskytte mindreårige (model 1) og dermed også yde beskyttelse af personer, som er fyldt 18 år, der ikke har givet samtykke til at modtage ”omvendelsesterapi”.

Et forbud, der går videre end at beskytte mindreårige, vil kunne sende et tydeligt signal om, at uanset alder har alle i Danmark, der ønsker det, ret til at bestemme over egen krop, seksualitet og identitet. Det må dog forventes, at vurderingen af, om der er givet tilstrækkeligt samtykke til ”omvendelsesterapi”, vil kunne give anledning til bevismæssige udfordringer i konkrete sager.

7.2.3 Model 3: Forbud mod udøvelse af ”omvendelsesterapi” over for mindreårige, uanset om der foreligger samtykke eller ej, voksne personer, der ikke har samtykket, samt voksne personer, hvis samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold.

En model for et forbud mod udøvelse af ”omvendelsesterapi” over for mindreårige, uanset om der foreligger samtykke eller ej, personer der ikke har samtykket til ”omvendelsesterapien”, og personer, hvis samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- og afhængighedsforhold, kan se således ud:

§ x. Den, som anvender metoder, der har til formål at få en person under 18 år til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. På samme måde som i stk. 1 straffes den, som uden samtykke fra en person, der er fyldt 18 år, anvender metoder, som har til formål at få personen til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Stk. 3. På samme måde som i stk. 1 straffes den, som ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold opnår samtykke fra en person over 18 år til at anvende metoder, som har til formål at få personen til at ændre eller fornægte sin seksuelle orientering eller kønsidentitet.

Undersøgelser peger på, at danske LGBT-personer fra religiøse miljøer eller miljøer, hvor ære betyder meget, oftere udsættes for "omvendelsesterapi". Det er miljøer, der traditionelt kan have et negativt syn på LGBT+ personer, herunder at LGBT+ personer enten skal undertrykke eller ændre deres seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. En opvækst i disse miljøer kan medføre, at LGBT+ personer kan føle et socialt pres og afhængighed af miljøet, og dermed at den pågældende samtykker til "omvendelsesterapi" af frygt for ikke at blive accepteret eller blive socialt ekskluderet, eller hvis modtageren har tillid til, at udøveren kun vil modtageren det bedste.

Det kan derfor overvejes, at indføre et forbud, der beskytter mod, at personer opnår samtykke til at udøve "omvendelsesterapi" ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold.

Den danske og internationale viden om "omvendelsesterapi" viser som anført oven for, at "omvendelsesterapi" kan have skadelig effekt for den enkelte. Derudover peger den eksisterende forskning på, at det ikke er muligt at ændre en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet. Tages det i betragtning, kan det overvejes at indføre et forbud mod "omvendelsesterapi" i tilfælde, hvor der foreligger samtykke til "omvendelsesterapi", men hvor samtykket er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold.

I overvejelserne om et sådan forbud skal individets ret til selvbestemmelse derfor vægtes over for samfundets ansvar for at beskytte individet mod lidelse, også selvom den i et vist omfang er selvpåført.

Samtidig skal der tages højde for, at handlinger i en kontekst kan være skadelig for en person, mens den samme handling i en anden kontekst og over for en anden person ikke udgør skade. Det er derfor hensigtsmæssigt, at dette balanceres i et evt. forbud mod "omvendelsesterapi", der under helt særlige omstændigheder også kan omfatte situationer, hvor modtageren har givet samtykke.

For at rumme den kompleksitet vil det bero på en helhedsvurdering, om et samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold. I helhedsvurderingen vil det være relevant at inddrage, om modtageren er afhængig af udøveren, hvor vidtrækkende tillids- eller afhængighedsforholdet er, hvor

asymmetrisk forholdet er, samt i hvilken grad tillids- eller afhængighedsforholdet er blevet udnyttet.

I lyset af dansk strafferet i øvrigt er det vidtgående at kunne straffe udøveren af ”omvendelsesterapi”, hvis den voksne person, som ”omvendelsesterapien” har rettet sig imod, har samtykket til det. Det er navnlig i lyset heraf, at model 3 alene omfatter helt særlige tilfælde, hvor samtykket er opnået ved udnyttelse af et tillids- eller afhængighedsforhold.

7.2.4 Overvejelser om straf mv.

7.2.4.1 Strafferamme

Ved overvejelser om strafferammen for overtrædelse af et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” vil strafferammerne i straffeloven for forbrydelser i familieforhold, jf. kapitel 23, forbrydelser mod liv og legeme, jf. kapitel 25, samt forbrydelser mod den personlige frihed, jf. kapitel 26, kunne tages i betragtning.

I forhold til strafferammen for forbrydelser i familieforhold kan straffelovens § 213, der vedrører vanrøgt eller nedværdigende behandling, fremhæves. Her er strafferammen fængsel indtil 2 år. Desuden kan straffelovens § 215 a, der vedrører genopdragelsesrejser, fremhæves. Her er strafferammen bøde eller fængsel indtil 4 år.

Strafferammen for psykisk vold i nære relationer, jf. straffelovens § 243, er bøde eller fængsel indtil 3 år. Straffelovens § 244, stk. 1, om simpel vold indeholder en tilsvarende strafferamme. Strafferammen i § 244, stk. 1, kan efter omstændighederne stige til fængsel indtil 6 år, hvis forholdet begås gentagne gange over en periode af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand, jf. stk. 2.

Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 2 år for ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, stk. 1, mens den ifølge stk. 2 stiger til fængsel indtil 4 år ved tvangsægteskab mv.

Det vurderes, at strafferammen i forbindelse med ”omvendelsesterapi” højst bør fastsættes til bøde eller fængsel indtil 2 år. Fængselsstraf vil alene kunne finde anvendelse, hvis handlingen har et særligt skadespotentiale.

Det bemærkes, at visse former for ”omvendelsesterapi” kan være omfattet af bestemmelser i straffeloven, som kan medføre en tilsvarende eller højere straf.

Der vil i forbindelse med udformningen af et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” skulle tages stilling til, i hvilket omfang der for overtrædelse af et forbud mod ”omvendelsesterapi” skal straffes i sammenhæng med bestemmelser i straffeloven.

I overvejelser om strafferammen for et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” skal straffelovens almindelige bestemmelser om straffens fastsættelse endvidere tages i betragtning. Det fremgår f.eks. af straffelovens § 81, nr. 6, at det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som skærpende omstændighed, hvis gerningen har baggrund i andres seksuelle orientering, kønsidentitet mv. Denne bestemmelse må i almindelighed antages at finde anvendelse i forbindelse med overtrædelse af et forbud mod ”omvendelsesterapi”.

7.2.4.2 Forældelse

Forældelse af strafansvar sker efter 2 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 1 år for overtrædelsen, og 5 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 4 år, jf. straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1 og 2.

Med den foreslåede strafferamme på fængsel indtil 2 år vil forældelsesfristen for et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” således være 5 år.

Forældelsesfristen regnes i udgangspunktet fra den dag, det strafbare forhold er ophørt, jf. straffelovens § 94, stk. 1. I særlige tilfælde, hvor det strafbare forhold er begået over for en mindreårig, eksempelvis ved nogle forbrydelser mod liv og legeme, jf. kapitel 25, samt nogle forbrydelser mod den personlige frihed, jf. kapitel 26, regnes forældelsesfristen tidligst fra den dag, den forurettede fylder 21 år, jf. § 94, stk. 4.

Hvis ”omvendelsesterapien” vedrører en mindreårig, vil der være en vis risiko for, at den, der er blevet udsat for ”omvendelsesterapi”, først som voksen vil være i stand til eller ønsker at anmelde forholdet. Det gælder blandt andet i tilfælde, hvor barnet er eller har været i et tillids- eller afhængighedsforhold til udøveren af ”omvendelsesterapi”. Derudover vil det for mindreårige kunne være vanskeligt at forstå, at ”omvendelsesterapi” er en ulovlig handling, eksempelvis hvis barnet er vokset op i et miljø, hvor det bliver anset som acceptabelt. Det vil desuden kunne være vanskeligt for mindreårige at anmelde ”omvendelsesterapi” i de tilfælde, hvor det vil kunne medføre, at den pågældende må bryde med egen familie og/eller det miljø, den pågældende er opvokset i.

I udformningen af et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” vil det på den baggrund blive overvejet, om der bør være en udskudt forældelsesfrist. Det kunne f.eks. være, at forældelsesfristen først regnes fra den dag, den forurettede fylder 21 år, hvis ”omvendelsesterapien” begås over for en person under 18 år. Imod en udskudt forældelsesfrist taler generelt, at det efter længere tid vil kunne være vanskeligt at bevise, hvad der er sket, og dermed tilvejebringe det til domsfældelse fornødne bevismæssige grundlag. Dette gælder dog tilsvarende for andre af de forbrydelser, der er omfattet af en udskudt forældelsesfrist.

7.2.5 Overvejelser i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN’s Børnekonvention

Spørgsmålet om, hvorvidt der skal indføres et forbud mod ”omvendelsesterapi” må anses for henhørende til moral og etik, og der er på tværs af Europarådets medlemsstater divergerende lovgivning om ”omvendelsesterapi”. Der er således på nuværende tidspunkt kun seks medlemsstater, der har indført et forbud mod ”omvendelsesterapi”, inden for hvilke definitionen på ”omvendelsesterapi” og rækkevidden af forbuddenes beskyttelsesobjekter i øvrigt er divergerende, jf. pkt. 4.1 Derudover er der for nuværende yderligere to medlemsstater, som overvejer eller er i gang med det lovforberedende arbejde om mulige forbud mod ”omvendelsesterapi”, jf. pkt. 4.2.

I spørgsmål, der har en etisk og moralsk karakter, og i spørgsmål, hvor der er divergerende opfattelser i Europarådets medlemsstater, overlader Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol medlemsstaterne en bred skønsmargin, jf. bl.a. pr. 36 i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 24. maj 1988 i sagen *Müller og andre mod Schweiz*, og pr. 48 i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 7. december 1976 i sagen *Handyside mod Storbritannien*.

På den baggrund vurderes det, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vil overlade medlemsstaterne en bred skønsmargin i forhold til at forbyde ”omvendelsesterapi”, herunder i forhold til rækkevidden af et sådant forbud.

Et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” i dansk lovgivning vil skulle balancere forskellige hensyn til henholdsvis udøveren og modtageren af ”omvendelsesterapi” i forhold til deres frihedsrettigheder efter grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Som det er anført under pkt. 6.4, kan et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” således efter omstændighederne udgøre et indgreb i rettigheder, der er beskyttet efter Den Europæiske Menneskerettig-

hedskonvention, herunder konventionens artikel 8 om retten til privatliv og familieliv, artikel 9 om religionsfrihed og artikel 10 om ytringsfrihed. Det er efter disse artikler en forudsætning for, at et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” kan gennemføres, at indgrebet anses for at være nødvendigt i et demokratisk samfund. Det indebærer, at forbuddet skal være egnet til at opnå et af de efter artiklerne oplyste legitime formål, og at det er proportionalt, herunder at formålet ikke må kunne nås med mindre indgribende tiltag.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” vil være begrundet i formålet om at beskytte hensynet til sundheden og modtagerens rettigheder efter artikel 8, artikel 9 og artikel 10. Et forbud efter alle tre modeller vurderes at være egnet til at opnå dette formål. Der er i den forbindelse bl.a. lagt vægt på, at de nuværende strafferetlige regler ikke yder en tilstrækkelig beskyttelse mod ”omvendelsesterapi”, medmindre ”omvendelsesterapien” efter omstændighederne falder inden for straffelovens bestemmelser, som er omtalt under pkt. 5.2.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” vil kunne give en mere effektiv og klar beskyttelse og udgøre et supplement til den eksisterende beskyttelse i straffeloven. Dertil kan et forbud have en holdningsdannende effekt og præventiv virkning.

Derudover er det vurderingen, at dette formål ikke vil kunne opnås med mindre indgribende tiltag. Det er herved lagt til grund, at LGBT personer fra religiøse miljøer eller miljøer, hvor ære betyder meget, oftere udsættes for ”omvendelsesterapi”. Disse miljøer kan traditionelt have et negativt syn på LGBT+ personer, herunder at LGBT+ personer skal undertrykke eller ændre deres seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. Derfor vurderes det, at de fleste af disse miljøer ikke vil være modtagelige over for f.eks. oplysningskampagner mv., men at der er brug for et forbud for at opnå formålet.

I forbindelse med vurderingen af om et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” er proportionalt, vil der skulle foretages en afvejning af hensynet til at beskytte modtageren af ”omvendelsesterapi” og dennes rettigheder og hensynet til, at et forbud udgør et indgreb i beskyttede rettigheder i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

7.2.5.1 Overvejelser i forhold til model 1 om et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige

Artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention beskytter retten til privat- og familieliv. Bestemmelsen finder anvendelse for både børn og voksne.

Artikel 8 indebærer bl.a., at alle har ret til personlig autonomi, herunder også i forhold til kønsidentitet og seksuel orientering, jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 29. april 2002 i sagen *Pretty mod Storbritannien*, pr. 61.

At udsætte en mindreårig for ”omvendelsesterapi” vil således kunne udgøre en krænkelse af dennes ret efter artikel 8. Samtidig vil et forbud mod ”omvendelsesterapi” kunne udgøre et indgreb i den mindreåriges ret efter artikel 8, hvis den mindreårig har et ønske om at deltage i ”omvendelsesterapi”.

Efter artikel 9 har enhver person ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Dette omfatter bl.a. friheden til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller overbevisning gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter.

Et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige vil kunne udgøre et indgreb i artikel 9 for den, som udøver ”omvendelsesterapien”, da det efter omstændighederne kan udgøre en begrænsning i vedkommendes ret til at udøve sin religion eller overbevisning. Samtidig vil et evt. forbud kunne udgøre et indgreb i forældres ret til at opdrage deres børn inden for deres religiøse overbevisning i de tilfælde, hvor forældre enten selv vil udøve eller få andre til at udøve ”omvendelsesterapi” over for deres mindreårige barn.

Derudover vil et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” kunne udgøre et indgreb i den mindreåriges ret efter artikel 9, hvis den mindreårige på grund af sin religion eller overbevisning giver samtykke til at deltage i ”omvendelsesterapi”. I de tilfælde, hvor den mindreårige ikke har givet samtykke til at deltage i ”omvendelsesterapi”, vil det kunne udgøre en krænkelse af den mindreåriges ret til at tænke frit efter artikel 9 at blive udsat herfor.

Artikel 10 beskytter retten til ytringsfrihed, hvilket omfatter meningsfrihed og frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed.

Et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige vil også kunne udgøre et indgreb i artikel 10 for den, som udøver ”omvendelsesterapien”, da det efter omstændighederne kan udgøre en begrænsning i vedkommendes mulighed for at formidle sine tanker, meninger og overbevisninger.

Selvom et evt. forbud vil kunne beskytte den mindreårige og dennes rettigheder, vil et evt. forbud også kunne udgøre et indgreb i artikel 10 i de tilfælde, hvor den mindreårige ønsker at modtage tanker, meninger og overbevisninger gennem ”omvendelsesterapi”.

Hensynet til rettighederne efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” kan udgøre et indgreb i, skal afvejes over for hensynet til sundheden og hensynet til at beskytte den mindreårige samt dennes rettigheder.

Som anført ovenfor vil et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” kunne udgøre et indgreb i den mindreåriges rettigheder efter artikel 8, 9 og 10 i de tilfælde, hvor den mindreårige giver samtykke til at deltage i ”omvendelsesterapi”. Det udgør dog et selvstændigt spørgsmål, hvorvidt en mindreårig skal kunne give samtykke hertil.

I den forbindelse er det relevant at inddrage FN’s Børnekonvention, der er omtalt under pkt. 6.2 ovenfor, som også sikrer mindreåriges rettigheder.

Efter artikel 12 skal barnet høres i alle forhold, der vedrører barnet, hvilket skal ske i overensstemmelse med barnets alder og modenhed. Et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige vil kunne udgøre et indgreb i den mindreåriges rettigheder efter Børnekonventionens artikel 12, da det efter omstændighederne kan udgøre en begrænsning i barnets ret til at blive hørt.

Samtidig skal barnets tarv komme i første række i alle foranstaltninger vedrørende børn, jf. artikel 3, stk. 1. Hvad der er barnets tarv beror på en helhedsvurdering, hvor det bl.a. kan være relevant at inddrage deltagerstaternes forpligtelse til at respektere barnets ret til at bevare sin identitet, jf. artikel 8, ret til sundhed, herunder mental sundhed, jf. artikel 24 samt at deltagerstaten i videst muligt omfang skal sikre barnets overlevelse og udvikling, jf. artikel 6, stk. 2.

Som det fremgår under afsnit 3, viser undersøgelser, at ”omvendelsesterapi” kan være skadeligt for de personer, der udsættes for det. Undersøgelser tyder således på, at personer udsat for ”omvendelsesterapi” har en forhøjet risiko for at begå selvmord, selvmordsforsøg, selvskade mv. Endvidere peger undersøgelser på, at det ikke er muligt at ændre en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet. Derudover viser undersøgelser, at LGBT personer under 30 år er i særlig risiko for at opleve ”omvendelsesterapi”. Det må på den baggrund formodes, at det vil være imod den mindreåriges tarv og udvikling at blive udsat for ”omvendelsesterapi”. På den baggrund vurderes det, at et barn ikke skal

kunne samtykke til ”omvendelsesterapi”, uagtet artikel 12 i FN’s Børnekonvention.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige vil være egnet til at opnå formålet med at beskytte hensynet til den mindreåriges psykiske og fysiske sundhed og dennes rettigheder efter artikel 8, artikel 9 og artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt artikel 6, artikel 8 og artikel 24 i FN’s Børnekonvention, idet de nuværende strafferetlige regler ikke yder en tilstrækkelig beskyttelse mod ”omvendelsesterapi”, medmindre ”omvendelsesterapien” efter omstændighederne falder inden for straffelovens bestemmelser.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” vil kunne give en mere effektiv og klar beskyttelse samt udgøre et supplement til den eksisterende beskyttelse i straffeloven. Dertil kan et forbud have en holdningsdannende effekt og præventiv virkning.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige vil desuden være nødvendigt, da mindre indgribende midler ikke vurderes at kunne give yderligere beskyttelse af mindreårige mod ”omvendelsesterapi”. Det er herved lagt til grund, at LGBT personer fra religiøse miljøer eller miljøer, hvor ære betyder meget, oftere udsættes for ”omvendelsesterapi”. Disse miljøer kan traditionelt have et negativt syn på LGBT+ personer, herunder at LGBT+ personer skal undertrykke eller ændre deres seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. Derfor vurderes det, at de fleste af disse miljøer ikke vil være modtagelige over for f.eks. oplysningskampagner mv., men at der er brug for et forbud for at opnå formålet.

På baggrund af en afvejning af de oplistede hensyn ovenfor vurderes det, at et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige, som det er beskrevet i model 1, kan gennemføres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser. Der er i den forbindelse lagt vægt på, at den mindreåriges tarv og rettigheder må gå forud for hensynet til udøveren af ”omvendelsesterapi”, i relevant omfang den mindreåriges og eventuelt den mindreåriges forældres rettigheder, som et forbud mod ”omvendelsesterapi” kan udgøre et indgreb i.

7.2.5.2 Overvejelser i forhold til model 2 om et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for mindreårige og personer, der ikke har givet samtykke til at modtage ”omvendelsesterapi”

For så vidt angår stk. 1 i den foreslåede model, henvises der til afsnit 7.2.5.1 ovenfor.

Med stk. 2 i den foreslåede model vil der blive indført et forbud mod at udsætte personer, der er fyldt 18 år, som ikke har samtykket dertil, for ”omvendelsesterapi”.

Artikel 8 beskytter som anført oven for retten til privat- og familieliv, hvilket indebærer en ret til personlig autonomi, herunder også i forhold til kønsidentitet og seksuel orientering.

At udsætte en person for ”omvendelsesterapi” vil således kunne udgøre en krænkelse af dennes rettigheder efter artikel 8. Det gælder særligt, hvis modtageren ikke har givet samtykke dertil.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i flere domme fastslået, at et individs seksualliv, seksuelle orientering og kønsidentitet er vigtige elementer af et individs personsfære, som nyder beskyttelse efter artikel 8, jf. bl.a. Domstolens dom af 22. marts 2016 i sagen *Sousa Goucha mod Portugal*, pr. 27, og Domstolens dom af 14. januar 2020 i sagen *Beizaras og Levickas mod Litauen*, pr. 109.

Efter artikel 9 har enhver person som anført ovenfor ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Dette omfatter bl.a. friheden til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller overbevisning gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter.

Det vil således kunne udgøre en krænkelse af artikel 9 at blive udsat for ”omvendelsesterapi”, hvis modtageren ikke har givet samtykke hertil, og det er i strid med modtagerens religion eller overbevisning.

Et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” over for personer der er fyldt 18 år, som ikke har givet samtykke hertil, kan dog også udgøre et indgreb i artikel 9 for den, som udøver ”omvendelsesterapien”, da vedkommendes ret til at udøve sin religion eller overbevisning dermed begrænses.

Ud over at et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” over for personer, der er fyldt 18 år, som ikke har givet samtykke hertil, vil kunne udgøre et indgreb i artikel 9 for den, som udøver ”omvendelsesterapien”, vil et evt. forbud også kunne udgøre et indgreb i dennes ret efter artikel 10, da vedkommendes mulighed for at formidle sine tanker, meninger og overbevisninger derved begrænses.

Som det fremgår ovenfor, vil der ved et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” skulle foretages en afvejning af hensynet til sundheden og hensynet til at beskytte modtageren af ”omvendelsesterapi” samt dennes rettigheder over for hensynet til de beskyttede rettigheder i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som et forbud kan udgøre et indgreb i.

Som det fremgår under vurderingen af model 1, viser undersøgelser, at ”omvendelsesterapi” kan være skadeligt for de personer, der udsættes for det. Derfor skal der i afvejningen tages hensyn til modtagerens psykiske og fysiske sundhed.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for personer, der ikke har givet samtykke til at modtage ”omvendelsesterapi” vurderes at være egnet til at opnå formålet med at beskytte hensynet til modtagerens sundhed og dennes rettigheder efter artikel 8, hvor den pågældendes seksuelle orientering, seksualliv og kønsidentitet udgør vigtige elementer af personsfæren, artikel 9 og artikel 10, idet de nuværende strafferetlige regler ikke yder en tilstrækkelig beskyttelse mod ”omvendelsesterapi”, medmindre ”omvendelsesterapien” efter omstændighederne falder inden for straffelovens bestemmelser.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” vil kunne give en mere effektiv og klar beskyttelse og udgøre et supplement til den eksisterende beskyttelse i straffeloven. Dertil kan et forbud have en holdningsdannende effekt og præventiv virkning.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for personer, der ikke har samtykket til at modtage ”omvendelsesterapi” vil desuden være nødvendigt, da mindre indgribende midler ikke vurderes at kunne give yderligere beskyttelse mod ”omvendelsesterapi”. Det er herved lagt til grund, at LGBT personer fra religiøse miljøer eller miljøer, hvor ære betyder meget, oftere udsættes for ”omvendelsesterapi”. Disse miljøer kan traditionelt have et negativt syn på LGBT+ personer, herunder at LGBT+ personer skal undertrykke eller ændre deres seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. Derfor vurderes det, at de fleste af disse

miljøer ikke vil være modtagelige over for f.eks. oplysningskampagner mv., men at der er brug for et forbud for at opnå formålet.

På baggrund af en afvejning af de oplyste hensyn vurderes det, at et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for personer, der ikke har givet samtykke til at modtage ”omvendelsesterapi”, som beskrevet i model 2, kan gennemføres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser. Der er i den forbindelse lagt vægt på, at hensynet til sundheden og hensynet til modtageren af ”omvendelsesterapi” samt dennes rettigheder må gå forud for hensynet til det indgreb i udøveren af ”omvendelsesterapi” rettigheder, som et forbud mod ”omvendelsesterapi” vil udgøre.

7.2.5.3 Overvejelser i forhold til model 3 om et forbud mod ”omvendelsesterapi” mod mindreårige, uanset om der foreligger et samtykke, voksne personer der ikke har samtykket samt voksne personer, hvis samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold

For så vidt angår stk. 1 og stk. 2 i den foreslåede model, henvises der til pkt. 7.2.5.1 og pkt. 7.2.5.2 ovenfor.

I forhold til model 3 skal det vurderes, om der kan indføres et forbud mod ”omvendelsesterapi” i de tilfælde, hvor en person, der er fyldt 18 år, har givet samtykke til at modtage ”omvendelsesterapi” på baggrund af et tillids- eller afhængighedsforhold.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi”, som det der overvejes i model 3, vil kunne udgøre et indgreb i modtageren af ”omvendelsesterapi” ret til privatliv, herunder personlig autonomi i forhold til kønsidentitet og seksuel orientering efter artikel 8.

Derudover vil et evt. forbud kunne udgøre et indgreb i artikel 9, hvorefter enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed, for både den der modtager ”omvendelsesterapi”, og den der udøver ”omvendelsesterapi”, idet et forbud begrænser deres ret til at udøve deres religion eller overbevisning.

Endelig vil et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” kunne udgøre et indgreb i artikel 10 for både modtageren og udøveren af ”omvendelsesterapi”, idet artikel 10 både sikrer retten til at give og modtage meddelelser eller tanker uden indblanding fra offentlig myndighed.

Som det også er anført under vurderingerne af model 1 og 2, viser undersøgelser, at ”omvendelsesterapi” kan være skadeligt for de personer, der udsættes for det. Derudover viser undersøgelser, at det i høj grad er sårbare grupper inden for LGBT+ gruppen som f.eks. unge under 30 år, minoritetsetniske LGBT-personer og LGBT-personer fra stærkt religiøse eller konservative hjem, som udsættes for omvendelsesterapi. I nogle af disse tilfælde kan der bestå et tillids- eller afhængighedsforhold, som bevirker, at en person giver samtykke til at deltage i ”omvendelsesterapi”.

I de tilfælde, hvor en person, der er fyldt 18 år, har givet samtykke til at modtage ”omvendelsesterapi”, vil der i mindre grad skulle foretages en afvejning af modstridende rettigheder, hvilket bl.a. skal ses i lyset af, at et forbud i sådanne tilfælde også kan udgøre et indgreb i en myndig persons ret til personlig autonomi og religionsfrihed. Det må derfor antages, at medlemsstaterne ikke har samme skønsmargin i forhold til, om det er nødvendigt i et demokratisk samfund at indføre et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for en person, der er fyldt 18 år, som har givet samtykke, som ved et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for enten mindreårige eller personer, der ikke har samtykket.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har dog i sin dom af 22. oktober 1981 i sagen *Dudgeon mod Storbritannien* udtalt, at det i et vist omfang kan være nødvendigt at regulere handlinger, hvortil der foreligger samtykke, især hvis der er et behov for at give effektive sikkerhedsgarantier mod udnyttelse og korrupsion af andre, især dem, der er særligt sårbare, fordi de er unge, svage i krop eller sind, uerfarne eller i en tilstand af særlig fysisk, officiel eller økonomisk afhængighed, jf. pr. 49.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har endvidere i sin dom af 29. april 2002 i sagen *Pretty mod Storbritannien* forholdt sig til balancen mellem et individs ret til at påføre sig selv skade og statens ret til at regulere borgeres handlinger, som kan anses for skadelige. Den konkrete sag ved Domstolen omhandlede klagerens ønske om assisteret selvmord, hvorfor sagen ikke er sammenlignelig med ”omvendelsesterapi”. Dommen kan dog anvendes som fortolkningsbidrag i forhold til, hvornår stater kan foretage indgreb i den personlige autonomi. Domstolen fastslog i forhold til artikel 8, at stater har ret til at regulere aktiviteter, som er til skade for andres liv og sikkerhed. Domstolen anførte i den forbindelse, at jo mere skadelig en aktivitet er, jo tungere vil hensynet til den offentlige sundhed og sikkerhed veje over for det modsatrettede hensyn til personlig autonomi, jf. pr. 74.

Som anført ovenfor viser undersøgelser, at ”omvendelsesterapi” kan være skadeligt for de personer, der udsættes for det. Undersøgelser tyder bl.a. på, at personer udsat for ”omvendelsesterapi” har en forhøjet risiko for at begå selvmord, selvmordsforsøg, selvskade mv.

Ved et forbud mod ”omvendelsesterapi” som det, der overvejes i model 3, vil der kunne ske domfældelse, hvis en person udnytter et tillids- eller afhængighedsforhold til at opnå samtykke fra en anden person til at anvende metoder, som har til formål at få personen, der giver samtykke, til at ændre eller fornægt sin seksuelle orientering eller kønsidentitet. Som anført i pkt. 7.1.1 beror det på en helhedsvurdering, hvorvidt der er tale om en ’metode’. I denne vurdering er det bl.a. centralt, om handlingen er skadelig for modtagerens psykiske og/eller fysiske helbred. I de tilfælde, hvor de ’metoder’, der anvendes, er skadelige for modtagerens psykiske og/eller fysiske helbred vil hensynet til sundheden og hensynet til beskyttelsen af modtageren af ”omvendelsesterapi” skulle afvejes over for hensynet til modtageren og udøveren af ”omvendelsesterapi”’s rettigheder, som et evt. forbud mod ”omvendelsesterapi” vil kunne udgøre et indgreb i, jf. pr. 74 i *Pretty mod Storbritannien*.

I vurderingen af, om et forbud mod ”omvendelsesterapi” som det, der overvejes i model 3, vil være proportionalt, må der også lægges vægt på den foreslåede straf. Det bemærkes i den forbindelse, at det vurderes, at strafferammen i forbindelse med ”omvendelsesterapi” højst bør fastsættes til bøde eller fængsel indtil 2 år, og at fængselsstraf alene foreslås anvendt i tilfælde, hvor ”omvendelsesterapien” har et særligt skadespotentiale, jf. pkt. 7.2.4.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for voksne personer, hvis samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold, vurderes at ville være egnet til at beskytte hensynet til den offentlige sundhed og give effektive sikkerhedsgarantier mod udnyttelse og korrupsion af voksne personer, som har givet samtykke til omvendelsesterapi på baggrund af et tillids- eller afhængighedsforhold.

Et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for voksne personer, hvis samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold, anses desuden for at være nødvendigt, da mindre indgribende midler ikke vurderes at kunne give yderligere beskyttelse mod ”omvendelsesterapi”. Det er herved lagt til grund, at LGBT personer fra religiøse miljøer eller miljøer, hvor ære betyder meget, oftere udsættes for ”omvendelsesterapi”. Disse miljøer kan traditionelt have et

negativt syn på LGBT+ personer, herunder at LGBT+ personer skal undertrykke eller ændre deres seksuelle orientering og/eller kønsidentitet. Derfor vurderes det, at de fleste af disse miljøer ikke vil være modtagelige over for f.eks. oplysningskampagner mv., men at der er brug for et forbud for at opnå formålet.

På den baggrund vurderes det, at et forbud mod ”omvendelsesterapi” over for voksne personer, hvis samtykke er opnået ved at udnytte et tillids- eller afhængighedsforhold, som beskrevet i model 3, kan gennemføres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser efter Den Europæiske Menneskerettighedserklæring. Der er i den forbindelse lagt vægt på, at undersøgelser tyder på, at ”omvendelsesterapi” kan være skadeligt for personer, der udsættes for det. Ligeledes er der lagt vægt på, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i sagen *Dudgeon mod Storbritannien* har udtalt, at det i et vist omfang kan være nødvendigt at regulere handlinger, hvortil der foreligger samtykke, hvis der er et behov for at give effektive sikkerhedsgarantier mod udnyttelse og korruption af andre f.eks. i de tilfælde, hvor der foreligger en særlig fysisk, officiel eller økonomisk afhængighed. Der er endvidere lagt vægt på, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i sagen *Pretty mod Storbritannien* har fastslået, at jo mere skadelig en aktivitet er, jo tungere vil hensynet til den offentlige sundhed og sikkerhed veje over for det modsatrettede hensyn til personlig autonomi. Endelig er der lagt vægt på, at den foreslåede straf for overtrædelse af forbuddet vurderes ikke at gå videre, end hvad formålet med forbuddet tilsiger.

7.2.6 Øvrige overvejelser i forbindelse med et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi”

Inspireret af andre lande har det i udarbejdelsen af mulige modeller for et eventuelt forbud mod ”omvendelsesterapi” været overvejet, om forbuddet også skulle gælde ”omvendelsesterapi” uden for Danmarks grænser og markedsføring af ”omvendelsesterapi”. Disse overvejelser er beskrevet nedenfor.

7.2.6.1 Rækkevidden at et forbud uden for Danmarks grænser

Der er eksempler på, at lande, der har indført et forbud mod ”omvendelsesterapi”, har inkluderet et forbud mod ”omvendelsesterapi” i udlandet. Som det fremgår af afsnit 5.3 kan ”omvendelsesterapi”, der har karakter af genopdragesrejser, efter omstændighederne være omfattet af straffelovens § 215 a, hvis det bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i alvorlig fare.

Hertil kommer, at der gælder et princip om dobbelt strafbarhed i dansk ret, jf. straffelovens kapitel 2. Det vil sige, at dansk straffemyndighed ved handlinger, der begås inden for et fremmed myndighedsområde, ofte vil være afhængig af, at handlingen også er strafbar efter lovgivningen på gerningsstedet.

Samlet taler det for, at der ikke er behov for at inkludere ”omvendelsesterapi” i udlandet i et eventuelt selvstændigt forbud mod ”omvendelsesterapi”.

7.2.6.2 Forbud mod markedsføring

Der er eksempler på, at lande, der har eller arbejder med et forbud, inkluderer markedsføring af ”omvendelsesterapi”. Det taler for at inkludere dette i et eventuelt dansk forbud, at markedsføring af ”omvendelsesterapi” kan bidrage til en generel øget stigmatisering og diskriminering på grund af seksuel orientering og kønsidentitet. Derudover vil et forbud gøre det tydeligt for alle, herunder erhvervsdrivende, psykoterapeuter, organisationer m.fl., at det ikke er tilladt at markedsføre og dermed udbyde tilbud om ”omvendelsesterapi”.

Det taler imod at inkludere dette i et dansk forbud, at markedsføringslovens regler allerede finder anvendelse i de tilfælde, hvor forsøg på ”omvendelsesterapi” foretages i erhvervsøjemed. Her gælder desuden en særlig beskyttelse af børn og unge, som er særligt sårbare og lettere at påvirke. Vurderingen heraf tilfalder Forbrugerombudsmanden som uafhængig tilsynsmyndighed. Lov om markedsføring af sundhedsydelse finder anvendelse ved markedsføring af sundhedsydelse af en autoriseret sundhedsperson eller en ikke-autoriseret sundhedsperson. Da undersøgelser peger på, at det ikke er muligt at ændre en persons seksuelle orientering eller kønsidentitet vurderes det, at markedsføring af forsøg på ”omvendelsesterapi” vil kunne betragtes som vildledende eller utilbørligt og være i strid med reglerne i markedsføringsloven eller lov om markedsføring af sundhedsydelse.

Endelig vurderes det at tale imod en tilføjelse om markedsføring af ”omvendelsesterapi”, at der i den danske undersøgelse på området ikke er blevet identificeret organisationer eller andre, der udbyder ”omvendelsesterapi”.

På den baggrund anses yderligere regulering af et forbud mod markedsføring af ”omvendelsesterapi” ikke umiddelbart at være nødvendigt.

www.digmin.dk

” ”